

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувачка кафедри ФМФР

“ ____ ” _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності

072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

за магістерською програмою професійного спрямування
Фінансовий та страховий менеджмент

на тему:

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Виконавець:
студентка ЦЗВФН

Левченко Ольга Михайлівна

/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Лапіна Ірина Сергіївна

/підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	6
1.1. Сутність та класифікація поняття «прибуток комерційного банку».	6
1.2. Складові системи управління прибутком комерційного банку.....	16
1.3. Методичні основи фінансового аналізу прибутку комерційного банку	23
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ АТ «ОЩАДБАНК»).....	31
2.1. Аналіз фінансових результатів банківських установ України у 2021 – 2023 роках.....	31
2.2. Аналіз показників фінансово-економічної діяльності АТ «Ощадбанк» за 2020 - 2023 роки.....	42
2.3. Аналіз формування та використання прибутку АТ «Ощадбанк».....	50
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	60
3.1. Удосконалення стратегії управління прибутком комерційного банку	60
3.2. Рекомендації щодо удосконалення управління прибутком АТ «Ощадбанк».....	65
3.3. Економетричне моделювання залежності чистого прибутку від показників фінансової діяльності АТ «Ощадбанк».....	73
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	88

ВСТУП

Актуальність теми. У ринковій економіці забезпечення прибутку та підтримання прибуткової діяльності є важливими умовами для фінансової стабільності та конкурентоспроможності банківських установ. Це виникає тому, що прибуток банку відіграє вирішальну роль у створенні достатніх фондів і резервів, які використовуються для подолання неочікуваних ризиків і зміцнення матеріальної основи банківської установи. Крім того, прибуток слугує мотивацією як для персоналу, так і для керівництва вдосконалювати та розширювати банківські послуги та операції, одночасно прагнучи знизити витрати та зменшити банківські ризики.

Враховуючи триваючу нестабільність і часті зміни середовища, в якому перебувають українські банки, а також обмежені можливості збільшення доходів і мінімізації витрат, стає необхідним удосконалення системи управління прибутком комерційних банків. Ця система має бути зосереджена на оцінці впливу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів на процеси формування прибутку та сприяти прийняттю управлінських рішень щодо процесів його ефективного розподілу.

Вивчення ключових елементів, пов'язаних з управлінням доходами, витратами та прибутком комерційного банку привертає інтерес як науковців, так і банківських спеціалістів. У середовищі вітчизняних дослідників такі вчені, як К. Голуб, М. Житар, В. Іванова, Л. Катан, О. Криклій, А. Кушнар'ова, В. Коваленко, О. Лисянська, Л. Лігоненко, Н. Маслак, І. Нескородева, С. Осташ, О. Потьомкіна, О. Петрик'іва, О. Пігунова, О. Рибалка, М. Ривич, І. Сало, А. Череп, С. Ящук, О. Шевцова досліджували формування, розподіл і використання прибутку комерційних банків.

Незважаючи на те, що певні аспекти управління прибутком у банківських установах були ретельно вивчені та розкриті, існує нагальна потреба у додаткових дослідженнях у цих сферах. Це включає уточнення економічної природи та класифікацію різних видів прибутку, отриманого банківськими установами; вдосконалення теоретичних основ управління прибутком

комерційних банків, зокрема шляхом вдосконалення інструментів управління прибутком. Значущість і необхідність вирішення цих питань, пов'язаних з управлінням прибутком комерційних банків, визначили вибір теми кваліфікаційної роботи, а також сформулювали її мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад та розробка рекомендацій щодо управління прибутком комерційних банків.

Відповідно до означеної мети у кваліфікаційній роботі досліджується ряд наступних завдань::

- 1) дослідити сутність та класифікацію поняття «прибуток комерційного банку»;
- 2) систематизувати складові системи управління прибутком комерційного банку;
- 3) дослідити методичні основи фінансового аналізу прибутку комерційного банку;
- 4) проаналізувати фінансові результати банківських установ України у 2021 – 2023 роках;
- 5) провести аналіз показників фінансово-економічної діяльності АТ «Ощадбанк» за 2021- 2023 роки;
- 6) дослідити особливості формування та використання прибутку АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки;
- 7) дослідити стратегії управління прибутком комерційного банку;
- 8) надати рекомендації щодо удосконалення управління прибутком АТ «Ощадбанк»;
- 9) провести економетричне моделювання залежності чистого прибутку від показників фінансової діяльності АТ «Ощадбанк».

Об'єктом дослідження – є процес управління прибутком комерційного банку.

Предметом дослідження – є методичні засади та науково-практичні рекомендації щодо системи управління прибутком в кризових умовах

функціонування банківського сектору фінансового ринку України.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися різноманітні загальнонаукові методи, у тому числі теоретичного узагальнення та порівняння, які були використані при складанні вступу та висновків кваліфікаційної роботи, також при розгляді економічного визначення «прибуток комерційного банку» та виявленні різних видів прибутку комерційного банку. Крім того, метод аналізу і спостереження відіграли важливу роль в оцінці рівня прибутковості банківської системи України та оцінці фінансово-економічного стану банківської установи АТ «Ощадбанк». При описі факторів, що впливають на прибуток комерційного банку, застосовано системний та ситуаційний підходи. Для дослідження організації та процедур формування та використання прибутку комерційного банку застосовано абстрактний та конкретний методи, а абстрактно-логічний метод – для визначення шляхів вдосконалення системи управління прибутком комерційного банку.

В основу кваліфікаційної роботи покладено чинні законодавчі та нормативні документи, що регулюють основні аспекти формування та використання прибутку комерційних банків, а також офіційні аналітичні дані Державної служби статистики України, Національного банку України та АТ «Ощадбанк». Дослідження також спирається на наукові праці вчених, а також інші джерела інформації, зосереджені на проблемах управління прибутком у банківських установах.

Матеріали дослідження були висвітлені на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених «Глокалізаційні аспекти інноваційного розвитку економіки» (Одеса, 18 жовтня 2024 р.).

Кваліфікаційна робота складається з змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 87 сторінок (без додатків). Робота містить 13 рисунків, 20 таблиць та 8 додатків. Список використаних джерел містить 48 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Сутність та класифікація поняття «прибуток комерційного банку»

Сучасні комерційні банки виконують різноманітні функції та пропонують безліч послуг. Головною метою діяльності банку, як і будь-якого іншого бізнесу, є отримання максимального прибутку.

Прибуток є основним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів у банку і дає змогу вирішувати декілька стратегічних завдань: збільшення власного капіталу, поповнення резервних фондів, підтримка іміджу, фінансування капітальних вкладень, платоспроможності та водночас – часткове фінансування розвитку фінансово-господарської діяльності банківської установи. Слід зазначити, що прибуток комерційного банку обов’язково спрямовується на задоволення його соціально-економічних потреб, головним завданням якого є досить прийнятний рівень прибутковості, щоб захистити банк від ризику банкрутства.

Слід зазначити, що прибуток у традиційному розумінні - це ціна продукту за вирахуванням собівартості виробництва або інакше кажучи «ціна – собівартість». У Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» зазначено, що «прибуток або збиток — це загальний дохід за вирахуванням витрат за винятком компонентів іншого сукупного доходу» [23].

У науковій фінансовій літературі існує багато визначень категорії «прибуток банку». Різні визначення «банківського прибутку» подано в таблиці 1.1.

З аналізу визначень, наведених у таблиці 1.1, можна зробити висновок, що переважає підхід, за якого прибуток комерційного банку визначається як результат фінансово-господарської діяльності банківської установи. Також основний акцент зроблено на методиці розрахунку фінансового результату як

різниці між доходами від банківської діяльності та пов'язаними з ними витратами – тобто найчастіше це визначення розглядається саме з точки зору бухгалтерського обліку.

Таблиця 1.1

Трактування сутності поняття «прибуток комерційного банку»

Автори, джерело	Визначення
Прибуток банку як результат фінансово-господарської діяльності банку	
Гладчук О. М., Ткачук І. Я. [3]	«прибуток – це кінцевий фінансовий результат, який створює необхідні умови для збереження економічної життєздатності та подальшого розвитку банку»
Ушакова О. А. [39]	«прибуток – це фінансовий результат діяльності банку, який розраховується як різниця між його доходами та витратами»
Маслак Н. М. [23]	«прибуток – результативний параметр діяльності банку, який характеризує перевищення доходів банку над його витратами у визначений період часу»
Прибуток банку як різниці між доходами від банківської діяльності й витратами, які пов'язані з її здійсненням	
Кушнірєва А. А. [19]	«прибуток – це виражений у грошовій формі дохід власника на вкладений капітал, плата за працю, за ризик ведення фінансово-господарської діяльності, який є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності»
Демчук Н. І., Коваль А. М. [8]	«прибуток банків виступає переважно як різниця між сумою процентів, отриманих за надані банком кредити і виплачених по внесках клієнтів».
Прибуток банку як винагорода	
Іванова В. О. [11]	«прибуток – це форма доходу підприємця, який вкладає власний капітал з метою досягнення окремого комерційного успіху, у той же час прибуток є визначеною платою за ризик здійснення підприємницької діяльності»
Криклій О. А., Маслак Н. Г. [17]	«прибуток – виражений у грошовій формі дохід власника на вкладений капітал, плата за працю, за ризик ведення підприємницької діяльності, який є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності»
Прибуток банку як критерій ефективності	
Череп А. В. , Рурка Г. І. [44]	«прибуток – це показник діяльності банку, що формується внаслідок здійснення розрахункових, кредитних, і грошових операцій та інших видів діяльності банку та характеризує їх ефективність»
Скрипник М. В. [37]	«прибуток – основний елемент продукту та предмету праці управлінського персоналу банку, що аналізується, прогнозується та планується як основний економічний показник»

Джерело: систематизовано автором

Результатом конкретної реалізації підходу до тлумачення сутності визначення «прибуток комерційного банку» є функціонування систем податкового, фінансового та управлінського обліку в банках. Наприклад, у

фінансовому обліку прибуток встановлюється з метою вимірювання ефективності діяльності суб'єкта для зовнішніх зацікавлених користувачів. У податковому обліку прибуток банку відіграє роль бази, на основі якої розраховуються податкові зобов'язання для податкових платежів. І далі в управлінському обліку всередині банку необхідно враховувати інсайдерську інформацію, пов'язану з факторами, що характеризують прибуток на рівні конкретного банку, окремих сегментів ринку, центрів фінансової відповідальності та інших аспектів управління фінансами.

Таким чином, банківський прибуток є складним поняттям, яке дає широкі можливості для трактування його сутності. Основні теорії банківського прибутку часто обмежуються однобічним розглядом його природи. Це зумовлює комплексний підхід до визначення сутності цього поняття. Прибуток банку можна розглядати як кінцевий фінансовий результат банківської діяльності, який є компенсацією за прийняття ризику та виступає критерієм ефективного управління банком протягом певного періоду часу.

Важливо відрізнити поняття «прибуток банку» від поняття «прибутковість (рентабельність) банку». «Рентабельність – показник, що характеризує ефективність діяльності банку з точки зору його здатності отримувати прибуток і забезпечувати ефективне відтворення використаних ресурсів» [13]. Прибутковість банківської установи характеризується двома показниками: прибутком і рентабельністю.

Прибуток - це те, що визначає абсолютний ефект без урахування використовуваних ресурсів, тоді як рентабельність виступає як основний критерій ефективності виробництва, який виявляє ступінь віддачі від активів і правильного використання капіталу. Даний показник знаходиться в тісному зв'язку з доходом і через це відображає ефективність діяльності банків різних форм власності, повідомляючи про обсяги їх діяльності. Тому вивчення прибутковості є вагомим фактором для подальшого ефективного функціонування та розвитку банку.

Проте рентабельність банківської установи є багатовимірною

економічною категорією, яка одночасно відображає результати діяльності банку і водночас поєднує в собі здатність отримати позитивний фінансовий результат як основне джерело розширеного відтворення в майбутньому.

Абсолютний ефект від діяльності відображає обсяг прибутку, де відносним рівнем прибутковості банку є те, що визначається розміром прибутку. Цей конкретний показник прибутковості надає порівняльну контекстуальну інформацію про те, чи отримує банк достатній прибуток для виконання своїх зобов'язань у порівнянні з іншими цінностями, що становлять фінансову та економічну діяльність банківської установи. У розрахунках рентабельності до показників, які мають домінуючий вплив на рівень отримання прибутку банком (доходи, витрати, ресурси, капітал), порівнюється обсяг прибутку.

На думку науковців Демчук Н.І. та Коваль А.М., «рентабельність комерційного банку має вирішальне значення не тільки для діяльності самих банківських установ, а й для фінансової системи країни. Адекватний рівень прибутковості необхідний для ефективного функціонування банку. Якщо банку бракує достатню прибутковості, він не може ефективно виконувати свої функції або надавати клієнтам послуги; таким чином, вирішення питань прибутковості має бути головним пріоритетом для керівництва банку ця довіра скомпрометована, все інше може швидко зіпсуватися» [8, с. 22].

Тому можна стверджувати, що «рентабельність банку» охоплює ширший обсяг, ніж «прибуток банку». Остання служить лише початковим орієнтиром для оцінки рентабельності, яка в кінцевому підсумку вказує на ефективність використання коштів і окупність витрат у банківській установі. [8, с. 25].

У науковій літературі можна знайти численні класифікації банківського прибутку, що виділяються за різними ознаками. Один з основних критеріїв зосереджується на видах діяльності, які генерують прибуток банку, зокрема класифікуючи прибутки, отримані від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Прибуток, отриманий банківською установою, походить від її основної

діяльності, а також від різних видів діяльності, які не підпадають під категорії інвестицій або фінансів. Фінансовий прибуток банківської установи розглядається як непрямий результат забезпечення як власного, так і позикового капіталу за більш сприятливих умов, ніж ті, які зазвичай зустрічаються на фінансовому ринку, або як прямий результат.

Прибуток, отриманий банком від інвестованого капіталу, є результатом впливу фінансового важеля [11]. Прибутки банківської установи від інвестиційної діяльності отримують від купівлі або продажу довгострокових активів та інших безготівкових інвестицій.

Подальший аспект класифікації прибутку банку «базується на видах діяльності, які здійснює банківська установа, як зазначено в класифікації Базельського комітету». Це включає розмежування між прибутком, отриманим від операційної діяльності, прибутком від торговельної діяльності та прибутком від управління активами та пасивами, а також прибутком від комерційної діяльності.

Фінансові показники банківської установи визначають чистий процентний дохід, комісійний дохід і дивідендний дохід. Чистий процентний дохід, який також називають процентним доходом, відображає надлишок процентних доходів, отриманих банком від кредитування та участі в операціях із цінними паперами та деривативами, що перевищує витрати, понесені банком на сплату відсотків за депозитами та позиками клієнтів.

Чистий комісійний дохід, також відомий як комісійний прибуток, розраховується шляхом знаходження різниці між комісійними й комісійними, які отримує банк, і витратами, понесеними банком на сплату комісійних і гонорарів стороннім постачальникам послуг. Крім того, дохід, отриманий банківською установою за рахунок дивідендів, походить від використання цінних паперів, які приносять нефіксований прибуток.

Чистий торговий прибуток – це торговельна діяльність банківської установи, яка розраховується як різниця між її доходом і витратами в результаті купівлі та продажу торгових цінних паперів, відчуження інвестиційних цінних

паперів та операцій банку в іноземній валюті. У сфері регуляторного нагляду за банківським обліком і оподаткуванням визначаються різні види прибутку, включаючи бухгалтерський прибуток або прибуток від операцій, прибуток до оподаткування, прибуток після оподаткування та чистий прибуток є ключовими операційними показниками [29]. За «результатами діяльності банку з управління активами та пасивами» видами формованого прибутку є прибуток від участі в капіталі, а також прибуток від інвестицій у дочірні та асоційовані компанії.

Як зазначено в нормативних документах Національного банку України, «бухгалтерський прибуток — це перевищення доходів над витратами» [27]. Щоб визначити прибуток банківської установи до оподаткування, з бухгалтерського прибутку необхідно відняти чисті витрати, пов'язані зі створенням банківських резервів, і будь-який прибуток (або збиток), отриманий від довгострокових активів, призначених для продажу клієнтам.

Прибуток банку після оподаткування розраховується шляхом віднімання від прибутку до оподаткування витрат, пов'язаних зі сплатою податків. Чистий прибуток банківської установи відноситься до прибутку, що залишається після оподаткування, який може коливатися через несподівані доходи або витрати, понесені банком.

Прибуток у банківській справі класифікується на маржинальний, валовий і операційний прибуток на основі «композиції елементів, які складають прибуток банківської установи». Валовий прибуток банку визначається перевищенням отриманих установою доходів над витратами, понесеними під час її фінансової, операційної та інвестиційної діяльності. Операційний прибуток виходить шляхом віднімання операційних витрат банку, які включають адміністративні витрати та витрати на персонал, із суми валового прибутку [3]. При цьому маржинальний прибуток являє собою дохід, отриманий від продажу банківських продуктів після врахування змінних витрат, а також включає власний прибуток банку та постійні витрати [3].

За ознакою «облік неявних витрат» банківські прибутки поділяються на

економічні та облікові види. Бухгалтерський прибуток банківської установи характеризується як надлишок валового доходу над загальною сумою явних бухгалтерських витрат без урахування неявних витрат.

Неявні витрати охоплюють альтернативні витрати, пов'язані з ресурсами, якими володіє банк. Економічний прибуток, з іншого боку, вказує на невідповідність між загальним валовим доходом банку та його економічними витратами, які складаються як з явних, так і з неявних витрат банківської установи. Позитивний економічний прибуток виникає тоді, коли операції банку дають найбільшу перевагу порівняно з усіма наявними альтернативними видами діяльності [38].

Номінальний прибуток банку (фактично отримана сума) і реальний прибуток розрізняються за ступенем інфляційного впливу. Реальний прибуток являє собою номінальний прибуток, змінений на інфляцію протягом певного періоду часу, що дає змогу динамічно порівнювати ці показники.

За розміром прибуток банку можна розділити на три види: мінімальний, максимальний і цільовий. Мінімальний прибуток визначається як сума, яка після сплати податків гарантує досягнення найнижчого допустимого рівня прибутковості вкладеного капіталу власників банку. І навпаки, цільовий прибуток являє собою конкретний результат, отриманий у результаті виконання стратегії банку або запланованих операцій протягом визначеного періоду часу. Керівництво має можливість встановити цільовий прибуток або як звичайний прибуток, який узгоджується з переважаючою ринковою прибутковістю капіталу, або як необхідний прибуток, який відповідає конкретним вимогам банківської установи.

У сфері розширеного відтворення протягом усіх операцій банк може досягти максимального прибутку, коли його граничні доходи відповідають граничним витратам. Інакше кажучи, зі збільшенням обсягу банківської діяльності відповідно зростають граничні витрати (дохід) [48, с. 323].

Залежно від регулярності доходи поділяються на надзвичайні доходи та доходи від звичайної діяльності. Звичайний, або регулярний, прибуток являє

собою фінансові результати, отримані від усіх звичайних видів діяльності та господарських операцій, типових для банківської установи. І навпаки, прибуток від надзвичайної діяльності означає непередбачене джерело отримання прибутку для цієї установи.

У рамках чистого прибутку розрізняють прибуток, що спрямовується на розширення активів банку, і прибуток, який використовується на матеріальне заохочення персоналу, дивіденди та подібні витрати. Прибуток банку можна класифікувати як розподілений або нерозподілений на основі рівня його використання. Нерозподілений прибуток являє собою частину чистого прибутку, яка залишається в розпорядженні банку після поповнення резервного капіталу та інших резервних фондів і здійснення виплат акціонерам; ця частина зазвичай спрямовується на реінвестиції в розвиток банку [19].

Враховуючи всі наведені вище класифікації прибутку банку, пропонуємо до існуючих категорій ввести додаткову ознаку «виконання планових показників діяльності банку». Ця нова класифікація поділяє прибуток банку на три типи: плановий, понадплановий і недостатній. Запланований прибуток означає прибуток, який відповідає заздалегідь визначеним цілям і планам, встановленим банком. Надплановий прибуток визначається як прибуток, що перевищує не тільки заплановані показники, але й очікуваний потенціал і очікування. Такі незаплановані прибутки можуть виникати в результаті ефективних стратегічних рішень і вдалих інвестицій. З іншого боку, недостатні доходи – це доходи, які не досягають запланованого або очікуваного рівня.

Практичне значення класифікації прибутків банку за принципом «дотримання планових показників діяльності банку» полягає в її здатності сприяти об'єктивній оцінці фінансової діяльності та стратегічному нагляду. Аналізуючи ці види прибутку, банк може оцінити ефективність своїх стратегій і внести необхідні корективи, а також сформулювати можливі заходи для покращення фінансових результатів і управління ризиками, спрямовані на досягнення стабільності та успіху на ринку.

Огляд наукової літератури та систематизація зібраної інформації

приводять нас до висновку, що консенсусу щодо визначених критеріїв диференціації або класифікації прибутку банківських установ наразі немає. Крім того, у кожній науковій праці підкреслюється важливість розширеної класифікації банківського прибутку для розробки ефективної системи управління банківською установою.

Класифікація прибутку банку на основі різних атрибутів має важливе значення для управління прибутковістю банку та нагляду за загальними фінансовими операціями банківської установи. Така класифікація прибутку банку має практичне значення, а саме:

- для оцінки ефективності операцій класифікація прибутку банку дає можливість ретельно вивчити ефективність конкретних видів діяльності та операцій всередині банку. Ця класифікація полегшує визначення операцій, які приносять найбільший прибуток;

- визначити джерела доходу: банк отримує дохід з багатьох каналів, включаючи проценти за кредитом, комісійні, інвестиції тощо. Класифікація доходів допомагає розпізнати та зрозуміти роль кожного джерела в загальному доході;

- для оцінки ризику: категоризація класів прибутку дозволяє банку оцінити ступінь ризику, пов'язаного з окремими видами діяльності. Це допомагає в ефективному управлінні ризиками та запобігає потенційним фінансовим проблемам;

- класифікація прибутку є основою для розробки стратегії управління прибутком. Використовуючи цю класифікацію, банк може визначити ключові сфери для зростання та вдосконалити свою стратегію для максимізації прибутку;

- з метою нагляду за фінансовою діяльністю класифікація прибутку дозволяє банку систематично відстежувати фінансові результати та оперативно виявляти будь-які розбіжності із встановленими планами. Це, у свою чергу, підтримує оперативне управління та коригування стратегій;

- під час підготовки фінансової звітності категоризація прибутку відіграє

вирішальну роль у формуванні структури фінансової звітності банку. Ця класифікація має важливе значення для того, щоб зацікавлені сторони, включаючи інвесторів, акціонерів, регулятори та громадськість, могли зрозуміти різні аспекти фінансової діяльності.

Отже, запропонована класифікація прибутку банку сприяє більш ефективному стратегічному нагляду за загальною діяльністю установи та її конкретними фінансовими результатами. Ця класифікація є важливою, оскільки відіграє життєво важливу роль у досягненні оптимальних фінансових показників і підвищенні прибутковості. Процес управління доходами банку є складним і багатовимірним, і ця вдосконалена класифікація допомагає банківським установам зрозуміти їхні фінансові результати, визначити найкращі способи їх використання та ефективно керувати пов'язаними ризиками. Таким чином, комплексна класифікація прибутку є важливим інструментом для збалансованого та стратегічного управління фінансовою діяльністю банку, сприяння стабільності та конкурентоспроможності банківської установи.

Основою всієї банківської системи в Україні є прибуток банку. Наявність прибутку впливає на виправданість збільшення обсягів кредитних операцій і забезпечує безпеку вкладів, що в кінцевому підсумку впливає на загальну ефективність економічного розвитку.

Основним засобом самофінансування для банківської установи є прибуток. Зрозуміло, що зі зростанням прибутків банк менше покладається на зовнішні запозичення. Прибуток банку спрямовується на капітальні інвестиції, стимулювання персоналу, поповнення резервних фондів, виплату дивідендів, розширення охоплення ринку, покращення обслуговування клієнтів, підтримку благодійних ініціатив, розробку нових банківських продуктів, що сприяє задоволенню інтересів банку та сприянню його розвитку. Крім того, важливо визнати, що прибуток є основним рушієм зростання ринкової вартості банківської установи через капіталізацію частини цього прибутку, яка використовується для збільшення активів банку. Отже, збільшення прибутку

корелює зі значним зростанням як вартості активів банку, так і його ринкової оцінки.

Отже, прибутковість банківської установи є важливим показником її конкурентоспроможності на ринку банківських послуг та надає необхідну інформацію для прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності банківської діяльності в Україні.

1.2. Складові системи управління прибутком комерційного банку

Ефективне управління прибутком має вирішальне значення для реалізації тактичних і стратегічних цілей банківської установи. Цей процес не тільки впливає на фінансовий успіх банку, але й впливає на його конкурентоспроможність, стійкість і потенціал зростання. Ефективно керуючи прибутком, банк може оптимізувати внутрішні процеси, підтримувати стабільний фінансовий стан і створювати ресурси, необхідні для розвитку, адаптуючись до змін в економічному ландшафті. Крім того, він служить фундаментальним елементом у формулюванні стратегічних і тактичних рішень, які підвищують конкурентоспроможність і відповідають вимогам клієнтів. Тому ефективне управління прибутком закладає основу сталого розвитку та успіху банківської установи.

У науковій літературі поняття «управління прибутком банку» трактується по-різному. Різні визначення свідчать про те, що управління прибутком загалом пов'язане з процесом прийняття та виконання управлінських рішень, пов'язаних зі створенням, використанням і розподілом прибутку, а також механізмами, які сприяють цьому процесу. Дослідники особливо підкреслюють організаційний вимір управління прибутком. Ця спрямованість впливає з необхідності пристосуватися до впливу як внутрішніх, так і зовнішніх факторів навколишнього середовища, що є ознакою умов ринкової економіки.

Керівництво банку має переконатися, що процес управління прибутком відповідає необхідним вимогам, оскільки дотримання є вирішальним для його

ефективного впровадження:

- ця необхідність впливає зі складного характеру прийняття рішень у банківській установі. Важливість цієї вимоги підкреслюється взаємопов'язаністю всіх рішень, пов'язаних з управлінням прибутком. Кожне рішення, прямо чи опосередковано, впливає на кінцеві результати управлінських зусиль;

- необхідність бездоганної інтеграції із загальною системою управління банківською установою. Використання цього параметра виправдане тим фактом, що кожен управлінський вибір у банку впливає на його прибутковість, суттєво чи незначно;

- управління прибутком банку вимагає високого рівня динамізму. Ця необхідність виникає через ринкові коливання, які перешкоджають автоматичному впровадженню управлінських рішень з попередніх періодів у майбутнє. Крім того, ресурсний потенціал банку, фінансовий стан і різноманітні внутрішні операційні параметри не є стабільними з часом, що підкреслює важливість підтримки динамічного підходу до управління;

- визначити пріоритетність стратегічних завдань банківської установи. Відповідно до цієї вимоги, кожне рішення, пов'язане з управлінням прибутковістю банку на будь-який період часу, має відповідати місії та стратегії банківської установи;

- різноманітність методів розробки індивідуальних управлінських рішень всередині банку є важливою. Ця необхідність обертається навколо створення альтернативних варіантів дій під час прийняття будь-якого управлінського рішення, пов'язаного з генеруванням, використанням або розподілом прибутку банку [17, с. 28].

Основною метою управління прибутком є максимізація добробуту засновників та зацікавлених осіб банківської установи як під час її поточної діяльності, так і в майбутньому [9]. Для досягнення цієї мети необхідно виконати кілька завдань у системі управління прибутком банку, як показано на рисунку 1.1.

Рис. 1.1. Основні завдання системи управління прибутком комерційного банку [23]

Початкове завдання – максимізація ресурсів банку та забезпечення їх ефективного використання. Суттєвими обмеженнями прибутковості банку є максимальний потенціал використання ресурсів та існуючі умови фінансового ринку, на якому функціонує банківська установа.

Важливість другого завдання стає зрозумілою, якщо врахувати, що банківський прибуток і ризик безпосередньо пов'язані. Керівництво банківської установи встановлює найвищий допустимий рівень ризику, на який впливає вибір агресивної, консервативної чи поміркованої стратегії. Ця стратегія диктує, як банк повинен прагнути оптимізувати прибуток під час різних видів діяльності або конкретних банківських операцій [31].

Обов'язки, пов'язані з підтримкою якості прибутку банку, вимагають використання резервів у процесі формування прибутку, стимулюючи операційну діяльність банківської установи для зростання. Інший важливий аспект управління прибутком банку впливає з розуміння того, що сприятливий фінансовий результат операцій банку є основним внутрішнім джерелом його фінансових ресурсів. Отже, рівень генерованого банком прибутку впливає на здатність до створення загальних фондів і резервів у банківській установі [36].

Мета підтримки стійкого зростання ринкової вартості банківської установи зосереджена на максимізації майбутнього добробуту її засновників та зацікавлених сторін. Важливо визнати, що рівень капіталізації прибутку банку за звітний період впливає на темпи зростання його ринкової вартості. Кожна банківська установа самостійно визначає пропорції розподілу чистого прибутку між тим, що капіталізується, і тим, що споживається, виходячи зі своєї конкретної політики управління прибутком.

Як зазначено у шостому завданні, ініціативи щодо участі працівників у прибутках мають узгоджувати інтереси як власників банківської установи, так і її працівників. Ці програми повинні заохочувати персонал до збільшення їхнього внеску в показники ефективності банку, одночасно підвищуючи соціальний захист працівників.

Завдання, пов'язані з управлінням прибутком банку, взаємопов'язані, але окремі аспекти мають різноспрямований характер. Зокрема, це включає мету максимізації прибутку банку при одночасному мінімізуванні ризику, задоволення потреб як власників установи, так і працівників, а також розподіл значної частини прибутку як на споживання, так і на накопичення. Ця складність зумовлює необхідність взаємної оптимізації конкретних завдань управління прибутком у банківській установі [17, с. 29].

Деякі дослідники дотримуються думки, що головною метою управління банківським прибутком є максимізація його вартості. Проте ми вважаємо такі твердження дискусійними. Це пов'язано з тим, що на певному етапі діяльності банку прагнення до максимізації прибутку за своєю суттю не забезпечує

підвищення ринкової вартості установи. Значна частина прибутку банку може бути спрямована на споживчі цілі, що може зменшити основне джерело власного капіталу, необхідного для постійного зростання банку. Крім того, недостатні інвестиції в розвиток можуть призвести до втрати банківською установою своєї конкурентної переваги, що потенційно спричинить зниження її ринкової вартості. Важливо також враховувати, що значна частина прибутку банку може бути отримана в умовах підвищеного ризику, а реалізація таких ризиків може становити майбутню загрозу фінансовій стабільності банку, що може призвести до банкрутства.

У ринковій економіці, незважаючи на те, що максимізація прибутку банку є важливою ціллю, вона не є основною метою управління прибутком. Ключові цілі та завдання, пов'язані з управлінням прибутком у банківській установі, досягаються шляхом виконання конкретних функцій.

Управління прибутком банківської установи часто розглядається дослідниками через системний і процесний підходи. Суть процесного підходу до управління прибутком банку універсально розглядається через призму чотирьох взаємопов'язаних основних функцій управління: аналізу, планування, регулювання та контролю. Ці функції виконуються під час прийняття рішень структурними підрозділами банку для досягнення встановлених цілей та виконання завдань, покладених на керівництво банку. Очікується, що використання процесного підходу підвищить ефективність стратегій, спрямованих на управління прибутком банківської установи [36].

У банківському менеджменті переважає системний підхід до управління прибутком, оскільки він розглядає управління прибутком як відкриту систему, сформовану як внутрішніми, так і зовнішніми впливами. Цей підхід передбачає інтеграцію різноманітних управлінських факторів у багаторівневу взаємозалежну структуру, яка охоплює всі організаційні компоненти банківської установи, включаючи її структуру, виробництво, персонал, фінанси та маркетинг. Мета полягає в досягненні різноманітних цілей, пристосовуючись до змін зовнішнього середовища, в якому працює банк. Крім того, для

створення ефективного механізму управління прибутком у банку з розгалуженою мережею відділень необхідно застосувати процесно-орієнтований підхід.

Отже, зрозуміло, що загальний результат діяльності банку залежить від якості взаємодії між усіма компонентами цієї системи, незалежно від методу управління прибутком банку. Зокрема, це суб'єкт і об'єкт управління, а також інструменти та засоби управління. Ефективність діяльності банку визначається ефективною взаємодією цих елементів, як показано на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Складові системи управління прибутком комерційного банку [46]

Банківська система управління прибутком відноситься до універсальної категорії. Тим не менш, інструменти, що використовуються в ньому, відрізняються залежно від обраного методу управління прибутком. Наприклад, при розгляді системного підходу основними інструментами є функції управління банком, відповідно до процесного підходу, включають такі інструменти, як фінанси, персонал, виробництво, організаційна структура.

Створення системи управління прибутком банків включає структурований перелік цілей управління прибутком. Ця конкретна організація ілюструє різні рівні управління та їх функціональну орієнтацію, як показано на

малюнку 1.3.

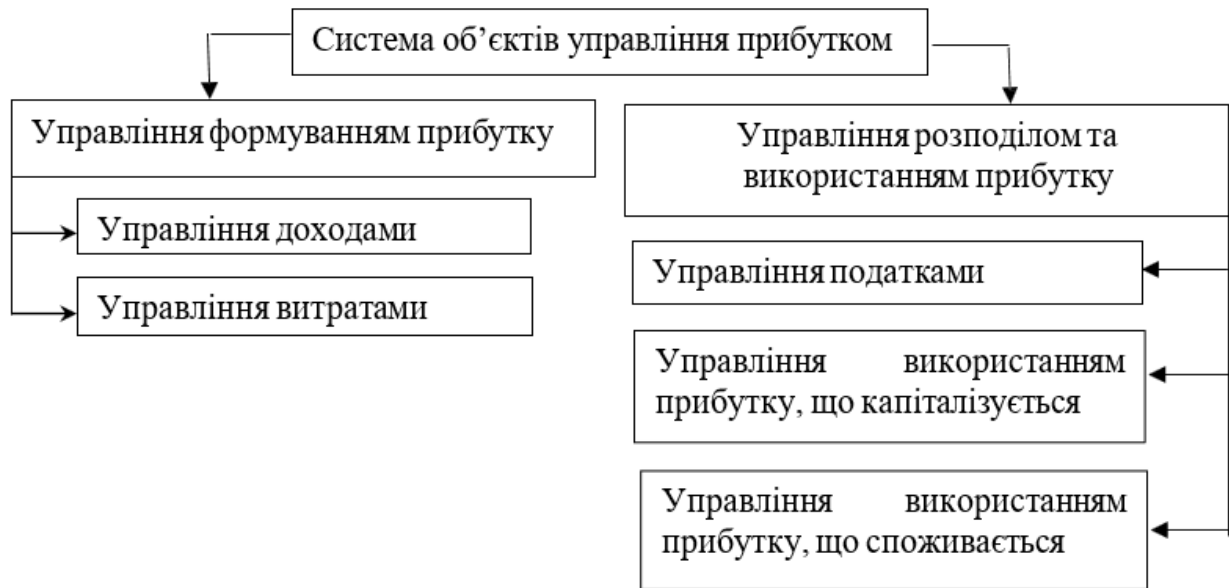

Рис. 1.3. Системи об'єктів управління прибутком комерційного банку [46]

Отже, прибуток не є безпосередньою метою управління прибутком банку. Зрештою, його величина є результатом, який залежить від коливань доходів і витрат банку протягом його діяльності. Іншими словами, прибуток виникає в результаті ефективного управління доходами і витратами.

Крім того, управління банківською прибутковістю охоплює не тільки процедури, пов'язані з генеруванням банківського прибутку, а й ті, що пов'язані з його розподілом і використанням. Важливо підкреслити, що управління прибутком у банківській установі здійснюється як на загальному рівні банку, так і в окремих секторах його діяльності, включаючи окремі робочі станції, банківські продукти та взаємодію з клієнтами [11].

Таким чином, управління прибутком банку складається з ряду стратегій, спрямованих на максимізацію доходів банку шляхом оптимізації як доходів, так і витрат.

Управління прибутком всередині банку має вирішальне значення для його ефективного функціонування з кількох причин:

- прибуток є основним рушієм зростання капіталу та ринкової вартості банку;

- високий рівень прибутковості підвищує привабливість банку для інвесторів;
- прибуток сприяє фінансовій стійкості банку та створює резерви для зниження ризиків;
- вміле управління прибутком дозволяє банку розширити сферу діяльності та підвищити конкурентоспроможність.

Отже, управління прибутком має важливе значення для процвітаючої діяльності та розвитку комерційного банку.

1.3. Методичні основи фінансового аналізу прибутку комерційного банку

Загалом проведення фінансового аналізу діяльності банківської установи дозволяє оцінити ефективність банку, фінансовий стан, життєздатність і майбутній потенціал його діяльності, а також його ліквідність і платоспроможність. Отже, аналіз фінансових результатів банків у сучасному бізнес-середовищі є важливою справою.

Важливо підкреслити важливість оперативної оцінки фінансових результатів банку, оскільки вона відіграє життєво важливу роль у оцінці резервів і підвищенні прибутковості. Зокрема, у сучасній практиці ретельна перевірка доходів і видатків банківських установ стала звичним явищем. Прибуток, який створює банк, виникає внаслідок невідповідності між його доходами та витратами.

Основними обов'язками щодо перевірки доходів і витрат банку є:

- дослідження структури та рівня доходів і витрат;
- проведення факторного аналізу як доходів, так і витрат;
- оцінка того, наскільки рівні доходів відповідають рівням витрат;
- аналіз прибутковості та вартості банку з розробкою стратегії формування резервів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності банку;

- оцінка співвідношення активів, пасивів, доходів і витрат для прогнозування показників фінансового стану комерційних банків [20].

Підхід до проведення фінансового аналізу розкриває численні методики оцінки фінансових результатів діяльності банків. За допомогою програмного забезпечення та доступу до банківських фінансових даних за певний проміжок часу стає можливим прогнозувати рівні прибутковості на майбутні періоди шляхом розробки економічних і математичних моделей. Однак істотним недоліком цього підходу є те, що при побудові цих моделей не враховуються коливання зовнішнього середовища. По суті, це означає, що прогнози припускають, що за межами моделі не відбудеться жодних змін. Отже, з таких прогнозів неможливо отримати надійні оцінки. Крім того, участь в економічному та математичному моделюванні вимагає, щоб дослідники володіли спеціальними знаннями.

Основним результатом аналізу фінансових результатів є визначення фінансового стану банківської установи. Як зазначалося раніше, ця оцінка важлива як для власників банку, так і для клієнтів і штатних працівників. Отже, значення такого аналізу в діяльності банківських установ важко переоцінити.

Враховуючи складний політичний та економічний ландшафт сьогодення, особливо важливо стежити за фінансовою діяльністю банківських установ. Це особливо вірно, оскільки все більше таких банків намагаються зберегти прибутковість.

Більшість компаній зазнають значних фінансових втрат і балансують на межі банкрутства. Проте, якщо фінансові проблеми банківської установи виявлені на ранній стадії, можна вжити заходів для покращення її фінансового стану.

Загалом, підходи до оцінки та визначення фінансових результатів банківських установ можна розділити на три окремі групи: методи коефіцієнтів, рейтингові методи та математичні та статистичні методи, як показано на рис. 1.4.

Рис. 1.4. Розподіл методів аналізу прибутку комерційного банку [44]

Основним результатом аналізу фінансових результатів є оцінка фінансового стану банківської установи. Ця оцінка важлива не тільки для власників банку, а й для його клієнтів і співробітників в цілому.

Метод коефіцієнтів виділяється як найбільш простий і найбільш широко використовуваний підхід. Ця категорія методів передбачає порівняння статей банківських звітів і часто використовується для встановлення кількісних зв'язків між різними розділами та групами статей балансу. Він також відіграв важливу роль у встановленні та дотриманні економічних стандартів, які вимагає НБУ. У цій групі методів є дві специфічні техніки: коефіцієнтний аналіз і якісний структурний аналіз.

Перший шлях - це оцінка функціональності банківських установ. В якості експертів можуть виступати акціонери банківської установи або працівники банку та інші зацікавлені особи. Результати залежать від досвіду експертів.

Інші методи використовують абсолютно протилежний підхід до якісного методу. Таким чином, коефіцієнтний метод визначає набір критеріїв, за якими буде оцінюватися продуктивність. Методи коефіцієнтів містять численні розрахунки, які декларують ефективність діяльності банківської установи. За результатами розрахунків зроблено узагальнюючі висновки. Основними групами показників, які є основою для аналізу показників, є

платоспроможність, фінансова стійкість, ліквідність, ділова активність та загальна ефективність управління банком.

Далі ми розглянемо ще один спосіб аналізу діяльності банку, а саме рейтинг. Методики цієї групи, як випливає з назви, пов'язані з присвоєнням конкретного банку рейтингу або оцінкою конкретних аспектів господарської діяльності банку. У багатьох ситуаціях ефективність банку можна порівняти з іншими банками. Це робиться для визначення конкурентоспроможності банку.

Ці методи дозволяють більш детально з'ясувати тенденції розвитку банківських установ та фінансові результати їх діяльності. І як вони порівнюються з провідними компаніями банківського сектора. П'ять характеристик, які найчастіше беруть участь у рейтинговій оцінці: достатність капіталу, якість активів, ліквідність балансу, рівень прибутковості активів і якість менеджменту банку.

Методика рейтингової оцінки досить нова. Це означає, що саме з їх допомогою можна визначити шляхи подальшого розвитку банківської установи, зробити висновки про поточний стан і визначити перспективи її розвитку, а також провести аналіз її основних фінансових установ. Цей комплекс методів дозволить акціонерам комерційного банку визначити перспективи розвитку банку в майбутньому та дати оцінку фінансовому стану банку. Ці методи дозволяють як кредиторам, так і банківським клієнтам прийняти правильне рішення при виборі банку, щоб можна було зберегти кошти та мінімізувати ризик їх втрати.

Більшість рейтингових підходів і методик, що застосовуються для оцінки банківських фінансових результатів, можна загалом поділити на дві основні групи [48]:

- інсайдерські (UBSS, ROCA, BOPEC, CAMEO);
- віддалені (CAMELS, PATROL, CAEL, ORAP, CAMELS (у складі VASIS)).

В даний час існують спеціалізовані компанії, основним видом діяльності яких є послуги з оцінки фінансової діяльності банків. Ці консалтингові

компанії, їхні послуги доступні не лише окремому клієнту, а й усьому банку та його власникам.

Нинішня ситуація в Україні дійсно ускладнює прибуткову діяльність фінансових установ, у тому числі банків. Ситуація не є сприятливою для роботи та подальшого розвитку банківської системи. Тому майбутня діяльність має базуватися на факторах, які безпосередньо впливають на результати функціонування банків. У цьому плані доцільно використати методику, розроблену Черепом А.В. [44] (рис. 1.5)

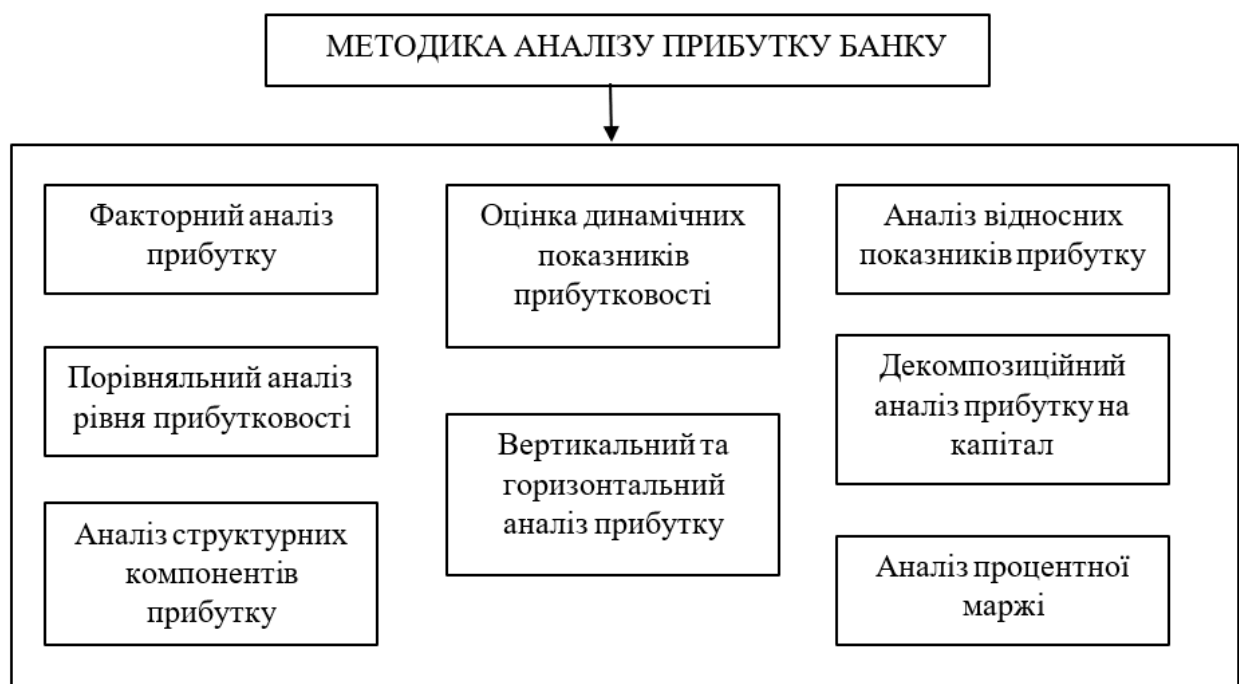

Рис. 1.5. Методика аналізу прибутку комерційного банку

У своїй діяльності банківська установа повинна вивчати, аналізувати та враховувати кожну деталь. Всі ці роботи дуже важливі для будь-якої банківської установи.

Результати аналізу показників прибутку дають змогу дещо впевненіше визначити місце банку порівняно з іншими кредитними установами. Треба мати на увазі, що абсолютні показники лише незначно відображають результати діяльності банку і потребують ближчого визначення, оскільки ми будемо аналіз на відносних показниках прибутковості.

Формування прибутку залежить від зміни структури ринку та стратегічних і тактичних коригувань політики банку, структурних змін у ньому, нормативних та нормативних документів, рішень регуляторів, виданих у звітному періоді.

В даний час більшість банківських операцій і послуг виконується не тільки банками, але й іншими організаціями: кредитними спілками, страховими фондами, брокерськими, довірчими компаніями, лізинговими та іншими. Їх кількість в Україні тільки зростає, а отже, і вплив на рівень доходів банків.

На думку деяких вчених, рентабельність капіталу (ROE) і рентабельність активів (ROA) є ключовими критеріями дослідження прибутковості банків. Оскільки ці критерії сильно впливають на курс акцій банків на ринку, ми відводимо йому значне місце в рамках наших аналітичних робіт. Оскільки показник рентабельності активів відображає роботу менеджерів банку, показник рентабельності власного капіталу відображає прибуток з точки зору акціонерів (коштів, вкладених у капітал банку) і є орієнтиром при виборі найвигідніший напрям для інвестування. Чим вищі ці показники, тим більша рентабельність банку.

Аналіз рівня рентабельності банку не може обмежуватися лише тим, що ми зробили, проаналізувавши вищенаведені показники. Подальший (детальний) аналіз прибутковості доцільно проводити методом факторного аналізу, за допомогою якого можна визначити вплив показників, що характеризують значення прибутковості банку факторів першого порядку.

Аналіз прибутковості банків рекомендується проводити за методом DuPont або Equity Decomposition Analysis, який є різновидом факторного аналізу показників ROE та ROA (рис. 1.6).

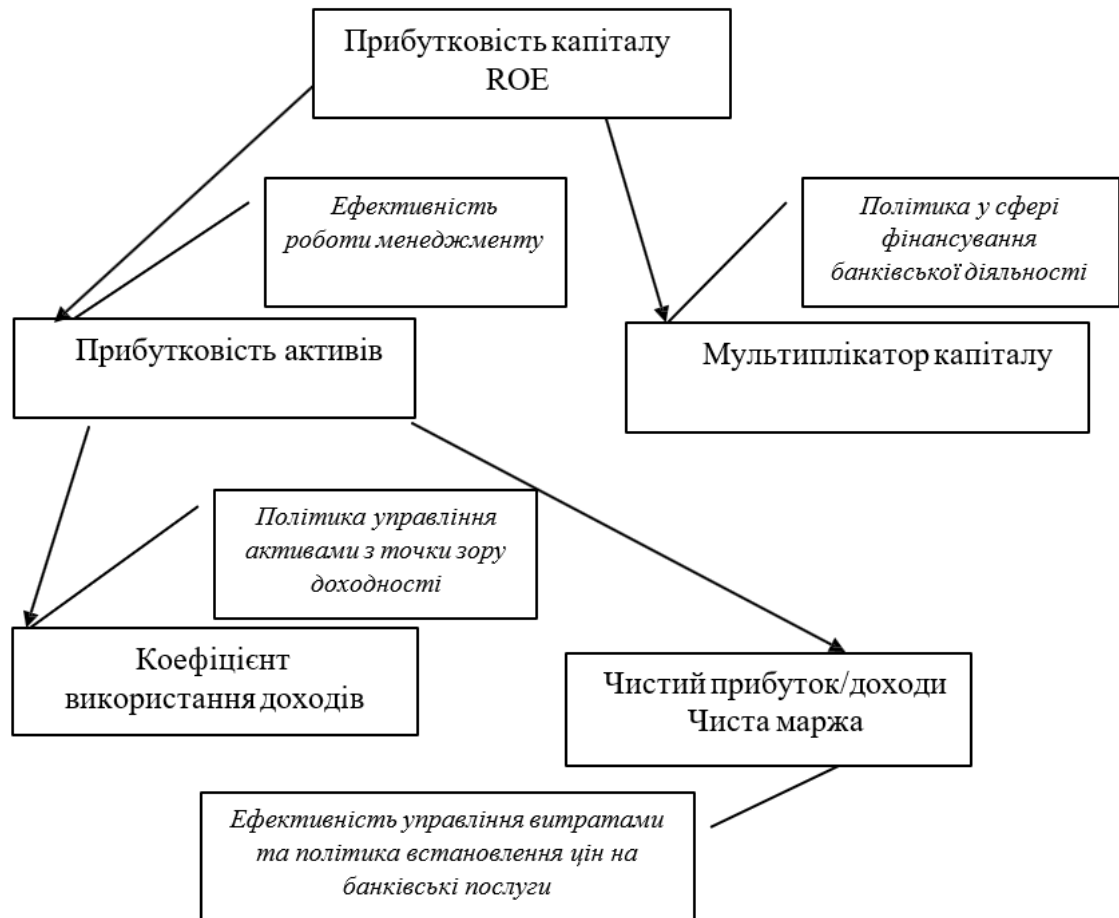

Рис. 1.6. Схема декомпозиційного аналізу прибутковості капіталу за моделлю Дюпона

У методології декомпозиційного аналізу прибутковості активів вивчається взаємозв'язок між показниками рентабельності банку та ризиком, виявляє вплив окремих факторів на результати його діяльності. Такий підхід дозволяє керівництву банку визначати цільові рівні рентабельності банку в рамках планування своєї діяльності.

Методологія аналізу декомпозиції прибутковості власного капіталу базується на аналізі показників, що формують показники ROE та ROA. Основою факторної моделі є прибутковість активів (ROA), де факторами є показники, що характеризують фінансову діяльність банку. ROE є ключовим показником для вимірювання прибутковості капіталу банку. Серед його значень особливий інтерес становить те, наскільки близько ROE наближається до

чистого прибутку, отриманого акціонерами від їх інвестування капіталу. Факторний аналіз розбиває фактори, що впливають на ROE, щоб визначити, які фактори мають більший чи менший вплив на ROE:

- мультиплікатор капіталу (коефіцієнт активів і капіталу). Це дозволяє оцінити політику комерційного банку відносно джерел фінансування комерційного банку;

- маржа прибутку. Вона розраховується як відношення чистого прибутку до прибутку. Вона дає змогу визначити ефективність податкового менеджменту комерційного банку.

- рентабельність капіталу. Вона розраховується як відношення доходу банку до його сукупних активів.

Таким чином, ми з'ясували, що прибуток комерційного банку є барометром ефективності його діяльності, тому підтримання зростання є головним завданням, яке має враховувати особливості всіх зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на нього. Для цього важливо застосувати існуючі аналітичні методи та вибрати з них ті інструменти, які допоможуть гарантувати зростання прибутку в перспективі.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ АТ «ОЩАДБАНК»)

2.1. Аналіз фінансових результатів банківських установ України у 2021 – 2023 роках

Майже 32 роки функціонує незалежна банківська система України, зазнавши за цей період багатьох злетів і падінь. Але сьогодні, незважаючи на негативні наслідки війни, банківський сектор фінансового ринку можна вважати ефективним, оскільки він продовжує працювати прибутково. зрозуміло, що війна негативно впливає на рентабельність комерційних банків через реалізацію, насамперед, кредитного ризику. Водночас банківський сектор продовжує демонструвати високі операційні прибутки. Кількість банків, які є збитковими, критично зросла на початку війни, а зараз майже повернулася до рівня 2021 року. Навіть з урахуванням збитків у першому півріччі 2022 року, насамперед через резервування, вітчизняні банки отримали позитивний фінансовий результат. У 2023 році середня рентабельність капіталу в банківській системі становила 30,26%, рентабельність активів – 3,24%. (у попередніх кризах прибутковість була негативною). Стабільність банківського сектору забезпечувалась відносною стабільністю попиту на банківські послуги – завдяки підтримці довіри клієнтів – значному запасу ліквідності та консервативним стандартам кредитування у попередні роки.

Протягом 2021-2023 років для комерційних банків України були характерні неоднозначні зміни в основних показниках діяльності вітчизняних банків, незважаючи на негативні наслідки коронакризи та війни (табл. 2.1). У 2023 році порівняно з 2022 роком кредитний портфель банків зменшився на 1,11%, власний капітал банків навпаки збільшився на 37,09%, а також збільшився прибуток – на 277,88%, але при цьому активи банків зросли на 25,22 % та зобов'язань на 24,02%. У 2022 році була інша тенденція – значне зниження власного капіталу (на 15,53%) та прибутку (на 71,67%) (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка основних показників діяльності банків України за 2021 –
2023 роки*

Показник	Сума, млн грн			Абсолютне відхилення, млн грн		Темп зростання, %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022 до 2021	2023 до 2022	2022 до 2021	2023 до 2022
Активи	2053222	2351678	2944684	298456	593006	14,54	25,22
Кредити надані	1065347	1036213	1024678	-29134	-11535	-2,73	-1,11
Власний капітал	255514	215840	295889	-39674	80049	-15,53	37,09
в тому числі статутний капітал	481535	407021	404751	-74514	-2270	-15,47	-0,56
Зобов'язання банків	1797718	2135838	2648795	338120	512957	18,81	24,02
Чистий прибуток	77376	21921	82835	-55455	60914	-71,67	277,88

*Розраховано самостійно на підставі [27]

Основним чинником зниження більшості основних показників діяльності банківських установ є зростання частки непрацюючих кредитів. У свою чергу, таке зростання частки непрацюючих кредитів вимагає від банківських установ формування значних резервів під кредити, що, відповідно, зменшує чистий кредитний портфель. Причиною зменшення активів є дисбаланс між двома сторонами балансу банківської установи є саме зменшення активів без відповідного зменшення пасивів, що призвело до меншого покриття активів власними джерелами. Водночас, оскільки кредитні портфелі є основними для активів (можуть складати 70% і більше в структурі), їх зниження спричиняє падіння чистих активів. Резерви, крім майна, відносяться до суми чистих активів і є витратами та враховуються при розрахунку фінансового результату банківської установи; їх підвищення призводить до зменшення прибутку або навіть до збитків.

У зв'язку з продовженням війни Нацбанк прогнозує збитки від кредитного ризику будуть збільшуватися і надалі через погіршення якості кредитного портфеля. За 2023 рік CoR досяг понад 13% відношення відрахувань до кредитних резервів і чистого кредитного портфеля. Банківські

установи проводять постійний регулярний огляд, спрямований на оцінку якості кредитного портфеля, для поступового визнання додаткових втрат за кредитами.

У Нацбанку оптимістично налаштовані, що навіть за умови підвищення рівня відрахувань до кредитних резервів більшість вітчизняних банківських установ зможуть зберегти позитивний фінансовий результат або повернути короткі терміни. Слід також мати на увазі, що високі операційні прибутки створюють значний буфер для банківських установ, щоб покрити кредитні збитки до того, як вони почнуть негативно впливати на капітал банку.

Вище вже було зазначено, що фінансовим результатом банківського сектору України протягом 2020-2023 років був прибуток, але він змінювався неоднозначно (рис. 2.1) [27].

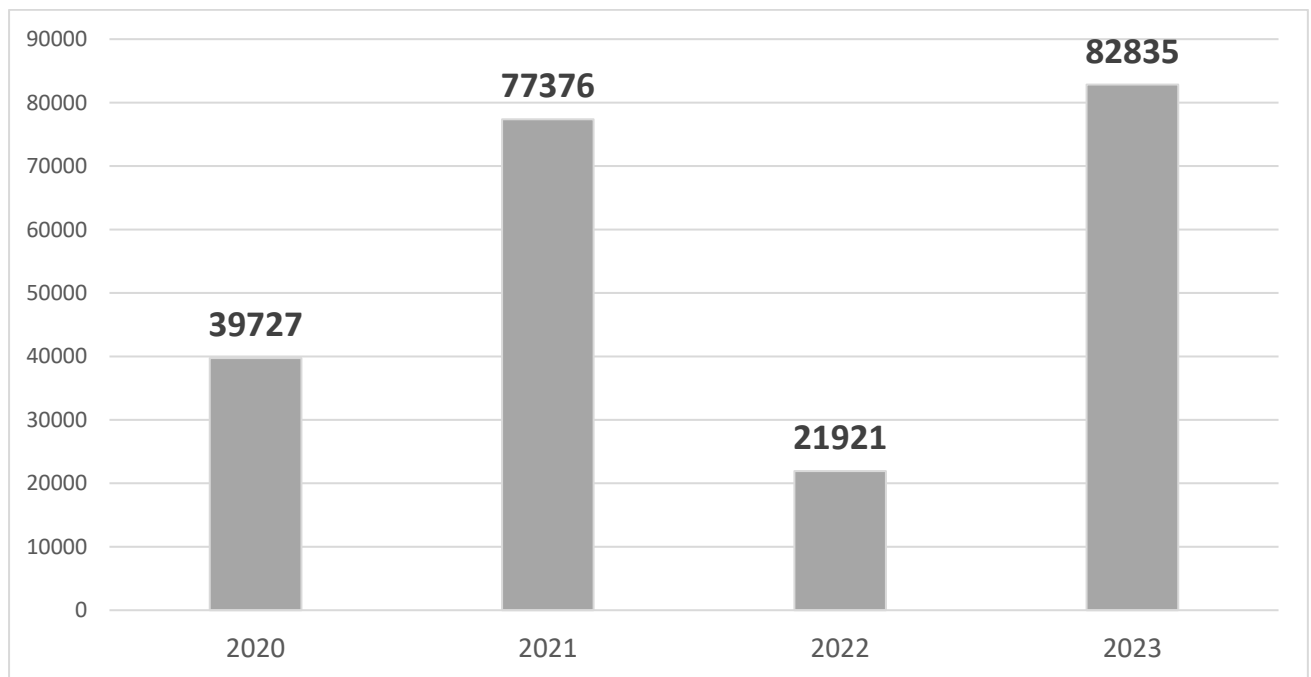

Рис. 2.1. Динаміка прибутку банків України у 2020 – 2023 роках, млн грн

Так, у 2023 році порівняно з 2022 роком прибуток банківської системи зріс на 60914 млн грн або 277,88%, в той же час у 2022 році (перший воєнний рік) порівняно з 2021 роком він зменшився на 55 455 млн грн або на 71,67%. Станом на 1 січня 2024 року із 63 платоспроможних банків – 43 мали прибуток. Основним чинником зниження прибутку українських банків стало досить значне зростання відрахувань до резервів понесених та очікуваних

збитків унаслідок військової агресії з боку Росії. У 2022 році відрахувань до резервів за кредитами сформовано 107,1 млрд грн, інших активів і ризиків – 11,7 млрд грн. Прибуток комерційних банків є дуже концентрованим: 89% загального прибутку згенеровано п'ятьма комерційними банками України.

Національний банк України повідомив, що в січні – серпні 2024 року чистий прибуток українських банків зріс до 106,081 млрд грн, що в 1,2 рази більше, ніж за відповідний період 2023 року.

Прибуток комерційного банку безпосередньо залежить від динаміки між доходами та витратами.

У 2021-2023 роках доходи постійно перевищували витрати. Протягом цього періоду доходи банків постійно зростали: у 2022 році порівняно з 2021 роком вони зросли на 83608 млн грн або на 30,52%, у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 88812 млн грн або на 24,84%. За аналізований період видатки змінювалися неоднозначно – у 2022 році порівняно з 2021 роком вони збільшилися на 138071 млн грн або на 72,59%, у 2023 році порівняно з 2022 роком вони зменшилися на 40934 млн грн або на 12,47%. Таке зростання витрат у 2022 р. порівняно з 2021 р. спричинило різке зниження прибутку на 71,67 % (табл. 2.2) [27].

Таблиця 2.2

Динаміка доходів, витрат та прибутків банків України за 2021–2023 роки*

Показники	Роки, млн грн			Відхилення (+, -)			
				абсолютне відхилення, млн грн		темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Доходи	273941	357549	446361	83608	88812	30,52	24,84
Витрати	190201	328272	287338	138071	-40934	72,59	-12,47
Прибуток до оподаткування	83740	29277	159023	-54463	129746	-65,04	443,17
Податок на прибуток	6364	7356	76188	992	68832	15,59	935,73
Прибуток після оподаткування	77376	21921	82835	-55455	60914	-71,67	277,88

*Розраховано самостійно на підставі [27]

Аналізуючи динаміку доходів банків, перш за все, необхідно розглянути

склад і структуру доходів, тобто які компоненти найбільше сприяють зростанню чи зниженню обсягу цього показника. Доходи банківських установ включають: комісійні доходи, процентні доходи, результат від торговельних операцій, інші операційні доходи, інші доходи та повернення списаних активів.

Проаналізуємо склад доходів банків України протягом 2021-2023 років (табл. 2.3) [27]. Їх зростання у 2021-2023 роках відбулося не за всіма компонентами.

Таблиця 2.3

Динаміка доходів комерційних банків України за 2021–2023 роки*

Показники	Роки, млн грн			Відхилення (+, -)			
	2021	2022	2023	абсолютне відхилення, млн грн		темп приросту, %	
				2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Процентні доходи	168746	217053	304437	48307	87384	28,63	40,26
Комісійні доходи	93162	85622	97061	-7540	11439	-8,09	13,36
Результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	-	43482	30264	43482	-13218	0,00	-30,40
Інші операційні доходи	7488	8126	9955	638	1829	8,52	22,51
Інші доходи	3175	2413	2588	-762	175	-24,00	7,25
Повернення списаних активів	1370	853	2056	-517	1203	-37,74	141,03
Всього доходів	273941	357549	446361	83608	88812	30,52	24,84

*Розраховано самостійно на підставі [27]

Основну частину доходів українських банків на протязі аналізованого періоду складають процентні доходи, частка в структурі яких перевищує 80%. У 2022 році порівняно з 2021 роком дохід зріс на 83608 млн грн або 30,52% за рахунок приросту процентного доходу на 48307 млн грн або 28,63%. В той же час слід відзначити зменшення комісійних доходів у розмірі 7540 млн грн або 8,09%. Водночас відбулося збільшення доходів від торговельних операцій. За всіма іншими пунктами зміни були незначними.

У 2023 році банківські доходи зросли на 88812 млн грн порівняно з 2022 роком, або на 24,84%. Двома основними чинниками зростання доходу банків є зростання комісійного доходу та процентного доходу протягом аналізованого

періоду. Процентний дохід у 2023 році порівняно з 2022 роком зріс на 40,26%. Комісійний дохід мав менші темпи росту, однак теж збільшився на 11439 млн грн або на 13,36%. Прибуток вітчизняних банківських установ до формування резервів у другому півріччі 2022 року значною мірою визначався іншими складовими, насамперед переоцінкою цінних паперів та результатами торгівлі іноземною валютою. Також коригування офіційного курсу гривні до долара та євро у липні 2022 року призвело до значної позитивної переоцінки державних облігацій, індексованих до курсу долара. Досить значні обсяги таких цінних паперів знаходяться на балансі державних банківських установ. Вони отримали їх як внески до статутного капіталу після фінансової кризи, яка була в 2014–2016 роках. Так, у державних банківських установах переоцінка ОВДП у другій половині 2022 року сягнула майже третини їхнього операційного доходу. Також під час війни набула значення ще одна складова – доходи від переоцінки та операцій торгівлі. Вони почали стрімко зростати в травні 2022 року, коли різко зросла різниця між офіційним і готівковим валютними курсами.

Слід зазначити, що в перші місяці воєнної агресії відмічена значна різниця в обсягах нарахованих та фактично отриманих банківськими установами доходів у відсотках, відсотків. При цьому вже в літній період 2022 року цей коефіцієнт для багатьох банків повернувся до показника 100%. Інформація про недоотримання нарахованих відсотків у зв'язку з дією наданих «кредитних канікул» враховується установами банків при формуванні резервів. Це повідомляється із затримкою до 90 днів.

Суттєве забезпечення процентних доходів комерційних банків у 2022–2023 роках забезпечили інвестиції в ОВДП та депозитні сертифікати НБУ. Банки отримали прибуток від надходження ліквідних коштів, які майже повністю були інвестовані в короткострокові інструменти НБУ, які є майже безризиковими. Поточний процентний дохід за коштами, розміщеними в депозитних сертифікатах — ще одному джерелі процентних активів, які банки купили за великі виплати від уряду — більш ніж на чверть вищий. Швидше за все, суттєве підвищення обов'язкових резервних вимог покладе край цій тенденції. Збільшення доходів від ОВДП та депозитних сертифікатів

компенсувало падіння доходів від кредитів фізичним особам. Після одного з найгостріших підйомів в історії вітчизняного фінансового ринку кредитні установи відносно помірно підвищили відсоткові ставки після підвищення процентної ставки до 25% у червні 2022 року. У разі високої ліквідності на початку року інвестиції досягли обмежених процентів для банківських установ щодо підвищення процентних ставок за депозитами для клієнтів.

Проте згодом відбулася хвиля підвищення ставок за депозитами фізичних осіб: з червня 2022 р. вартість річних вкладів у гривнях зросла на 4,6 п.п. до 12,4%. У депозитах на поточних рахунках збільшення вартості нових строкових вкладів було зведено нанівець зменшенням їхнього внеску в загальне роздрібне фінансування — все більше коштів залишалося на поточних рахунках, найчастіше з нульовою або низькою процентною ставкою. Отже, загалом загальна сума коштів на рахунках населення з початку 2022 року навіть дещо зменшилася. Оскільки конкуренція за їх оплату між банківськими структурами незрівнянно трикутна порівняно з фізичними особами. Маржа банківських установ збільшувалася на тлі найповільнішого у порівнянні з доходом зростання витрат на відсотки, щоб вона поверталася в країну. До другої половини 2022 року маржа стабілізувалася і почала падати через збільшення обов'язкових резервів і зростання вартості депозитного портфеля.

На кінець 2022 року процентний ризик був повністю реалізований для тих банківських установ, які значною мірою поклалися на кредитне рефінансування від НБУ. З підвищенням облікової ставки до 25% річних кредити, отримані раніше банківськими установами від НБУ, стали надто дорогими, тому установи намагалися якомога швидше повернути їх центробанку. Однак обмежена ліквідність призвела до того, що деякі середні та малі банківські установи не змогли повернути кошти центральному банку. У результаті на кінець 2022 року для 15 банківських установ частка кредитів НБУ перевищила 10% зобов'язань. Оскільки пропорційно збільшити дохід від активів неможливо, такі банки матимуть досить значні збитки через процентний ризик.

У перші місяці після початку війни комісійні доходи комерційних банків

різко знизилися. Це проявилось як у зниженні попиту на банківські послуги, так і тимчасово через те, що банки знизили або навіть скасували частину тарифів на надання послуг населенню та бізнесу. Після покращення ситуації з безпекою та збільшення обсягів виросли доходи від банківських комісій. У 2023 році порівняно з 2022 роком комісійний дохід банків збільшився на 13,36%. На зростання комісійних доходів у другому півріччі 2023 року вплинуло збільшення обсягу банківських операцій та зростання тарифів. Значна частка банківських установ повернула тарифи до рівня лютого 2022 року за всіма основними операціями, а в деяких населених пунктах підвищила їх, крім еквайрингу. Також подорожчали кредитно-валютні операції для фізичних і юридичних осіб і перекази картками. З огляду на це можна говорити про те, що комісійні доходи банківських установ відновилися і в подальшому їх динаміка визначатиметься господарською діяльністю та прибутком банків.

Далі розглянемо більш детально структуру витрат вітчизняних банків за 2021-2023 роки (табл. 2.4) [34; 35; 36]. Не всі компоненти мали приріст за аналізований період.

Таблиця 2.4

Динаміка витрат комерційних банків України за 2021–2023 роки*

Показники	Роки, млн грн			Відхилення (+, -)			
	2021	2022	2023	абсолютне відхилення, млн грн		темп приросту, %	
				2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Процентні витрати	51097	65358	103043	14261	37685	27,91	57,66
Комісійні витрати	35186	35449	47084	263	11635	0,75	32,82
Інші операційні витрати	18244	17875	18469	-369	594	-2,02	3,32
Загальні адміністративні витрати	78293	82434	92325	4141	9891	5,29	12,00
Інші витрати	3855	5951	8605	2096	2654	54,37	44,60
Відрахування до резервів	3448	121204	17813	117756	-103391	3415,20	-85,30
Всього витрат	190201	328272	287338	138071	-40934	72,59	-12,47

*Розраховано самостійно на підставі [27]

Основними статтями видатків є: відрахування до резервів, сума яких

зросла з 3448 млн грн у 2021 році до 17813 млн грн у 2023 році; адміністративні витрати, сума яких теж збільшилася з 78293 млн грн у 2021 році до 92325 млн грн у 2023 році. Ці статі займають досить значну частину загального обсягу витрат.

Загалом витрати комерційних банків України за 2021-2023 роки змінювались неоднаково, так у 2022 році порівняно з 2021 роком вони збільшилися на 138148 млн грн або на 72,66 %. У 2023 році порівняно з 2022 роком вони навпаки зменшилися на 40932 млн грн або на 12,47%. Головною причиною такого зменшення у 2023 році було зменшення резервів за кредитами на 3415,20 млн грн або на 85,30%.

Загальні адміністративні витрати протягом досліджуваного періоду прогресивно зростали, у 2022 році порівняно з попереднім роком на 4141 млн грн або на 5,29%, у 2023 році порівняно з 2022 роком на 9891 млн грн або на 12,00%.

Багато банків у 2022 році намагалися скоротити адміністративні витрати. Витрати на оплату праці були скорочені через звільнення персоналу та витрати на утримання відділень. Також було зменшено кількість відділень під час війни та відсутності доступу до банківських відділень на тимчасово окупованій території. Співвідношення операційних витрат і прибутку у 2022 році становило 40,7%, що набагато краще, ніж у 2021 році.

Збитки від нерегулярного електропостачання у 2022-2023 роках став справжнім викликом для операційної ефективності банку. Банки були змушені нести додаткові витрати на технічне оснащення відділень, щоб забезпечити безперебійне електропостачання та зв'язок. Також вони постійно відображають у фінансовій звітності збитки через пошкоджені війною основні засоби. При цьому слід звернути увагу на те, що за поточними показниками діяльності вплив зростання операційних витрат на прибутковість вітчизняних банківських установ не буде критичним.

Банківським установам доцільно збільшити свої доходи, щоб знизити свої витрати та збільшити свою конкурентоспроможність. В умовах воєнного стану, у зв'язку з тим, що нарощувати свою діяльність особливо важко, основним

фактором підтримки прибуткової діяльності банківських установ є зниження витрат. Тим не менш, комісійні, а також відсотки та адміністративні збори є обов'язковими для здійснення діяльності, особливо для налагодження кадрового, технічного, організаційного та ресурсного забезпечення. У зв'язку з цим основним підходом до зниження витрат банків є зменшення резервів під кредитні операції. Звідси випливає, що банки в Україні повинні будуть спрямувати свої зусилля на зменшення проблемної заборгованості, що сприятиме підвищенню якості кредитного портфеля та скороченню обсягу резервів.

У таблиці 2.5 представлено основні показники прибутковості комерційних банків України у 2021-2023 рр.

Таблиця 2.5

Показники рентабельності комерційних банків України в 2021-2023 роках, %*

Показник	Алгоритм розрахунку	Роки			Абсолютне відхилення (+,-)	
		2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Рентабельність активів (ROA)	$ROA = \frac{ЧП}{A} \cdot 100\%$	3,77	0,93	2,81	-2,84	1,88
Рентабельність капіталу (ROE)	$ROE = \frac{ЧП}{K} \cdot 100\%$	30,28	10,16	28,00	-20,13	17,84
Рентабельність доходів	$РД = \frac{ЧП}{Д} \cdot 100\%$	28,25	6,13	18,56	-22,11	12,43
Рентабельність витрат	$РВ = \frac{ЧП}{B} \cdot 100\%$	40,68	6,68	28,83	-34,00	22,15

*Розраховано самостійно на підставі [27]

Більшість показників у таблиці 2.5 показують, що у 2022 році, на відміну від 2021 року, все різко зменшилось, тому що чистий прибуток банків зменшився майже в 3 рази, а у 2023 році, порівняно з попереднім роком, через збільшення чистого прибутку прибутковість банківської системи показала високі показники, а саме: рентабельність активів – на 1,88 в.п., рентабельність власного капіталу – на 17,84 в.п., рентабельність доходу на 12,43 в.п., рентабельність витрат на 22,15 в.п.

В той же час, показники прибутковості банківського сектору України були позитивними протягом усього досліджуваного періоду. Завдяки цьому у вітчизняній банківській системі зберігаються високі показники достатності капіталу, оскільки цьому сприяють хороші фінансові результати діяльності банків.

Таким чином, робота банківської системи України з позитивним фінансовим результатом протягом 2021-2023 років проявлялася такими тенденціями:

- кредитний портфель банків зменшився на 3,82 в.п., власний капітал банків збільшився – на 15,80 в.п., прибуток збільшився – на 7,06 в.п., але при цьому активи вітчизняних банків зросли на 43,42 в.п. та зобов'язань на – 47,34 п.п.

- за 2021-2023 роки прибуток є, але не зростає стабільно: у 2022 році порівняно з 2021 роком прибуток банківської системи зменшився на 71,67 %, а у 2023 році порівняно з 2022 роком – збільшився на 277,88%;

- доходи постійно перевищували витрати, і відповідно показник доходів банків мав постійну тенденцію до зростання, так у 2022 році порівняно з 2021 роком цей показник зріс на 30,52%, у 2023 році – на 24,84% порівняно з 2022 роком;

- видатки за звітний період змінилися неоднозначно: у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилися на 72,59%, у 2023 році порівняно з 2022 роком навпаки – зменшилися на 12,47%. Саме це зменшення витрат у 2023 році порівняно з 2022 роком призвело до такого різкого зростання прибутку на 277,88%;

- зростання доходів зумовлене в першу чергу збільшенням процентних доходів на 135691 млн грн або на 80,41%. Слід також відзначити зростання комісійних доходів — на 3899 млн грн або на 4,19%. В усіх інших статтях відбулися незначні зміни.

- видатки за 2021-2023 роки змінювалися нерівномірно, так у 2022 році порівняно з 2021 роком вони збільшилися на 72,66%, у 2023 році порівняно з 2022 роком навпаки зменшились на 12,47%;

- основними статтями видатків були: відрахування до резервів, загальні адміністративні витрати та інші;

- показники прибутковості банківського сектору України позитивні за весь аналізований період, що свідчить про ефективну та прибуткову діяльність українських банків.

Ключовою передумовою ефективної роботи національних банківських установ є скорочення витрат, зокрема резервів кредитних операцій. Отже, банківські установи в Україні мають зосередити основні напрямки своєї діяльності на зменшенні частки непрацюючих кредитів, що підвищить якість кредитного портфеля та призведе до зменшення обсягу резервів.

2.2. Аналіз показників фінансово-економічної діяльності АТ «Ощадбанк» за 2020 - 2023 роки

АТ «Ощадбанк», державний комерційний банк в Україні, є найстарішим банком країни, що виник у 19 столітті разом із появою ощадних кас в Україні. Утворений 31 грудня 1991 року Ощадбанк незалежної України виник із українських філій Ощадбанку колишнього Радянського Союзу та був офіційно визнаний Національним банком. Маючи приблизно 7 мільйонів клієнтів, Ощадбанк наразі є другою за величиною фінансовою установою в Україні за активами та кількістю відділень [28].

Враховуючи динаміку фінансових показників АТ «Ощадбанк» за 2023 рік можна стверджувати, що він відносно успішно долає негативні наслідки, пов'язаних із повномасштабним вторгненням російської федерації. Зараз, у воєнний час, АТ «Ощадбанк» відповідає вимогам НБУ, він високо капіталізований і прибутковий. Не дивлячись на проблеми, які виникли протягом останніх років, банку вдалося ефективно працювати та отримати у 2022 році чистий прибуток у розмірі 639,8 млн грн., а в 2023 році – збільшити його в 1,5 рази та отримати 5978,3 млн грн.

Станом на кінець 2023 року мережа АТ «Ощадбанк» охоплює 1182 установи, у тому числі відновлено роботу у 26 відділеннях. Тимчасово

припинена діяльність 147 відділень, розташованих у населених пунктах України, тимчасово окупованих росією у 2022 р.

Найвпливовіші позитивні зміни, які відбулися у 2023 році у структурі активів та зобов'язань:

в активах – це нарощення портфеля наданих кредитів на 5,9 млрд грн або на 7,1% та приріст інвестиційного портфеля на 30,1 млрд грн або на 21,0%;

в зобов'язаннях – зростання суми залучених фінансових ресурсів на 69,0 млрд грн або на 30%.

Активи серед усіх фінансових показників АТ «Ощадбанк» займають особливе місце, тому розглянемо склад та динаміку за 2020-2023 роки. детальніше (табл. 2.6).

З даних таблиці 2.6 видно, що активи АТ «Ощадбанк» протягом 2020-2023 років постійно зростали: у 2021 році порівняно з 2020 роком збільшувались на 1368428 тис. грн (0,59%), у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшувались на 34281877 тис. грн (14,59%), а у 2023 році порівняно з попереднім роком – на 77284764 тис. грн (28,71%). Загальне збільшення склало 112935069 тис. грн. або 48,36%.

Зростання активів у 2022 році порівняно 2021 роком спостерігалось переважно за рахунок зростання кредитів наданих клієнтам банку на 8461509 тис. грн (11,32%), а також за рахунок здійснення інвестиційних операцій – на 14733368 тис. грн (11,45%). У 2023 році порівняно з попереднім роком спостерігалось зростання загальної суми активів переважно за рахунок зростання суми грошових коштів – на 37492848 тис. грн (132,22%), за рахунок зростання кредитного портфеля банку - на 5893424 тис. грн (7,08%).

Тому варто зауважити, що навіть у найважчі дні 2022 року АТ «Ощадбанк» продовжував кредитувати фізичних та юридичних осіб. Таким чином, загальна сума нововиданих бізнес-кредитів з 24 лютого 2022 року становить 25,8 млрд грн.

Таблиця 2.6

Динаміка та склад активів АТ «Ощадбанк» у 2020-2023 роках

Показники	2020р.		2021р.		2022р.		2023р.		Зміни за звітний період							
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	2021-2020		2022-2021		2023-2022		2023-2020	
									тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Грошові кошти та їх еквіваленти	26514696	11,35	19000631	8,09	28357170	10,53	65850018	19,01	-7514065	-28,34	9356539	49,24	37492848	132,2	39335322	148,35
Кредити, надані клієнтам	63226077	27,07	74754086	31,82	83215595	30,91	89109019	25,72	11528009	18,23	8461509	11,32	5893424	7,08	25882942	40,94
Інвестиції	130251541	55,77	128647349	54,77	143380717	53,26	173447680	50,06	-1604192	-1,23	14733368	11,45	30066963	20,97	43196139	33,16
Інвестиції в дочірні підприємства	24800	0,01	24800	0,01	24800	0,01	24800	0,01	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Інвестиції в нерухомість	633526	0,27	633099	0,27	626789	0,23	542598	0,16	-427	-0,07	-6310	-1,00	-84191	-13,43	-90928	-14,35
Основні засоби	7913336	3,39	6947057	2,96	6521241	2,42	10208797	2,95	-966279	-12,21	-425816	-6,13	3687556	56,55	2295461	29,01
Нематеріальні активи	1812024	0,78	2049481	0,87	2106465	0,78	2465153	0,71	237457	13,10	56984	2,78	358688	17,03	653129	36,04
Передплата з податку на прибуток	275237	0,12	417175	0,18	470943	0,17	928146	0,27	141938	51,57	53768	12,89	457203	97,08	652909	237,22
Інші фінансові активи	430347	0,18	420881	0,18	1249832	0,46	667567	0,19	-9466	-2,20	828951	196,96	-582265	-46,59	237220	55,12
Інші нефінансові активи	2457300	1,05	2012753	0,86	3235637	1,20	3230175	0,93	-444547	-18,09	1222884	60,76	-5462	-0,17	772875	31,45
Усього активів	233538884	100,00	234907312	100,00	269189189	100,0	346473953	100,0	1368428	0,59	34281877	14,59	77284764	28,71	112935069	48,36

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [28]

У воєнний період банк продовжував активне фінансування та обслуговування підприємств сегменту великого корпоративного бізнесу. АТ «Ощадбанк» у 2022 році уклав із великими корпоративними підприємствами кредитні угоди на суму 14 млрд грн. При цьому кредитний портфель банку юридичних осіб за аналізований період зріс на 40,94% і на початок 2024 року досяг 89 млрд грн. Найбільший приріст кредитного портфеля юридичних осіб зосереджений у сфері нафтогазової та хімічної промисловості, енергетики, сільського господарства та торгівлі харчовими продуктами, будівництва.

Станом на 2022 рік АТ «Ощадбанк» став одним із найбільших постачальників фінансових послуг для вітчизняного ММСП. Кредитний портфель ММСП у 2023 році досяг 18,5 млрд грн, зафіксувавши зростання на 90%. Установа надала кредити на розвиток бізнесу понад 4 тис. компаній, які загалом дають роботу майже 100 тис. українців.

Понад усе, протягом 2022 року Ощадбанк став піонером відновлення іпотеки та автокредитування серед місцевих банків та залишився лідером кредитного ринку з видачі споживчих кредитів. За рік було видано понад 960 кредитів на покупку житла та понад 2400 автокредитів у доларовому еквіваленті на 1 млрд грн та 1,59 млрд грн відповідно.

Далі проаналізуємо структуру активів АТ «Ощадбанк» у 2020-2023 роках (табл. 2.6).

Найбільшу питому вагу в структурі активів банку протягом аналізованого періоду займав кредитний портфель та інвестиції.

А саме, питома вага кредитного портфеля за 2020-2021 рр. збільшилася з 27,07% до 31,82%, однак у 2023 році вплив негативних факторів, викликаних наслідками війни, даний показник знизився до 25,72%. Таким чином зменшення кредитного портфеля банку обумовило те, що в період здійснення бойових дій рівень безробіття збільшився, доходи населення знизилися та рівень інфляції підвищився.

Частка цінних паперів склала у 2020 році 55,77% і вона зменшилася до 50,06% у 2023 році. Проаналізований період загального обсягу високоліквідних активів у цьому банку був досить великим, а основними складовими були

деPOSITНІ сертифікати НБУ та ОВДП. Діяльність з цими цінними паперами забезпечує банку прийнятий рівень прибутковості і в той же час на них практично взагалі відсутній кредитний ризик. Також у 2022 році банк отримав позитивний результат від індексації ОВДП на суму 10,5 млрд. грн. Все це разом і забезпечувало банку досить високі показники ліквідності своєї діяльності.

Таким чином, для аналізованого періоду банк має збалансовану структуру активів, проводить ефективне управління відомим балансом з урахуванням ризиків зовнішньої економіки та забезпечує достатній рівень ліквідності для виконання всіх зобов'язань.

На наступному етапі проведемо аналіз складу та динаміки пасивів АТ «Ощадбанк» у 2020-2023 роках (таблиця 2.7).

За даними таблиці 2.7 можна дійти висновку, що з року в рік відбувалося поступове зростання зобов'язань АТ «Ощадбанк»: у 2022 році порівняно з 2021 роком на 33987470 тис. грн (15,95%), у 2023 році порівняно до попереднього року на 70740173 тис. грн., або на 28,64 %.

Зростання зобов'язань АТ «Ощадбанк» у 2021-2022 роках відбулося здебільшого за рахунок залучених коштів. У 2023 році основним джерелом ресурсної бази також були як особисті, так і корпоративні кошти клієнтів.

При трансформації депозитного портфеля у 2022 році щодо минулого року відмічається його збільшення на 42487541 тис. грн (22,19%), у 2023 році відповідно 69032313 тис. грн (29,51%). Збільшення депозитного портфеля банку у 2022 році порівняно з 2021 роком відбувається в основному за рахунок збільшення коштів суб'єктів господарювання, тобто на 13,91%; при цьому кошти фізичних осіб впали на 3,06%; у 2023 році, навпаки, збільшення залучених коштів навіть у зворотному напрямку; кошти населення зросли на 36,93%, а кошти суб'єктів господарювання скоротилися на 6,64%.

Залишки коштів на рахунках фізичних осіб у 2023 році склали 188,9 млрд грн. проти 168,6 млрд грн у 2022 році. АТ «Ощадбанк» протягом 2021-2023 років займає друге місце на ринку депозитів фізичних осіб, що свідчить про довіру громадян до цієї банківської установи.

Таблиця 2.7

Склад та динаміка пасивів АТ «Ощадбанк» у 2020-2023 роках

Показники	2020р.		2021р.		2022р.		2023р.		Зміни за звітний період							
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Пито ма вага, %	Сума, тис. грн.	Пито ма вага, %	2021-2020		2022-2021		2023-2022		2023-2020	
									тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Зобов'язання																
Кошти банків	5823982	2,49	7608283	3,24	543326	0,20	366363	0,11	1784301	30,64	-7064957	-92,86	-176963	-32,57	-5457619	-93,71
Рахунки клієнтів	186167805	79,72	191452783	81,50	233940324	86,91	302972637	87,44	5284978	2,84	42487541	22,19	69032313	29,51	116804832	62,74
Інші запоз.кошти	16196972	6,94	10726054	4,57	8717687	3,24	8297493	2,39	-5470918	-33,78	-2008367	-18,72	-420194	-4,82	-7899479	-48,77
Забезпечення	634094	0,27	829107	0,35	1179977	0,44	939501	0,27	195013	30,75	350870	42,32	-240476	-20,38	305407	48,16
Інші фін. зобов'язання	472079	0,20	492870	0,21	543850	0,20	536174	0,15	20791	4,40	50980	10,34	-7676	-1,41	64095	13,58
Інші нефінан. зобов'язання	798679	0,34	875405	0,37	1284849	0,48	1448621	0,42	76726	9,61	409444	46,77	163772	12,75	649942	81,38
Забор-сть за податком на прибуток	233834	0,10	173960	0,07	98457	0,04	2953480	0,85	-59874	-25,61	-75503	-43,40	2855023	2899	2719646	1163,1
Субординован ий борг	1276240	0,55	878960	0,37	716442	0,27	250816	0,07	-397280	-31,13	-162518	-18,49	-465626	-64,99	-1025424	-80,35
Всього зобов'язань	211603685	90,61	213037422	90,69	247024912	91,77	317765085	91,71	1433737	0,68	33987490	15,95	70740173	28,64	106161400	50,17
Власний капітал																
Акц. капітал	49724980	226,69	49724980	227,37	49724980	224,3	49724980	173,2	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Резерв переоцінки будівель	1572968	7,17	1564504	7,15	1473482	6,65	1985382	6,92	-8464	-0,54	-91022	-5,82	511900	34,74	412414	26,22
Резерв переоцінки за фін. активами	429062	1,96	146089	0,67	60894	0,27	9730	0,03	-282973	-65,95	-85195	-58,32	-51164	-84,02	-419332	-97,73
Резерв переоцінки інвестицій	546998	2,49	544219	2,49	684601	3,09	880862	3,07	-2779	-0,51	140382	25,80	196261	28,67	333864	61,04
Непокритий збиток	-30338809	-138,31	-30109902	-137,68	-29779680	-134,3	-23892086	-83,22	228907	-0,75	330222	-1,10	5887594	-19,77	6446723	-21,25
Всього вл. капітал	21935199	100,00	21869890	100,00	22164277	100,0	28708868	100,0	-65309	-0,30	294387	1,35	6544591	29,53	6773669	30,88
Усього	233538884	x	234907312	x	269189189	x	346473953	x	1368428	0,59	34281877	14,59	77284764	28,71	112935069	48,36

Тим не менш, банківська установа послідовно диверсифікує структуру депозитного портфеля фізичних осіб у бік збільшення цільової частки валютних депозитів.

Аналізуючи власний капітал банку, можна сказати, що за ці роки відбувалося поступове зростання з 2020 по 2023 рік. Тобто у 2022 році близько 1,35% відносно 2021 року та у 2023 році порівняно з 2022 роком на 29,53%. Протягом 2020-2023 років не було ні додаткової емісії акцій банку, ні поповнення капіталу іншим шляхом. Крім того, установа не викупувала жодного виду акцій, внаслідок чого сплачений капітал у ці роки залишався статичним на рівні 49 472 840 000 грн протягом усього періоду, що розглядається. За весь аналізований період також відбулося зростання власного капіталу на 30,88%, не зважаючи на накопичені непокриті збитки, які зазвичай зменшуються повільними темпами щороку.

У період 2020-2023 років було встановлено, що всі ці порогові стандарти капіталу перевищували нормативи, згідно з положеннями центрального банку та Базельського комітету з банківського нагляду. Незважаючи на негативні наслідки війни, АТ «Ощадбанк» у 2023 році вдалося забезпечити дотримання встановлених регулятором нормативів ліквідності.

Станом на 1 січня 2024 року коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами значно перевищує нормативне значення $>100\%$ та становить 280%, коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) в іноземній валюті становить 315% (норматив $>100\%$), коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) становить 199% при нормативному значенні $>100\%$.

Далі проведемо аналіз структури пасивів балансу АТ «Ощадбанк» за 2020-2023 рр. (табл. 2.7).

У 2020-2023 роках найбільшу частку в структурі пасивів займали зобов'язання АТ «Ощадбанк», а саме у 2020 році їх частка в загальній сумі зобов'язань становила 90,61%, у 2021 році – 90,69%, у 2022 році – 91,77%, у 2023 році – 91,71%. Тобто залучені фінансові ресурси з кожним роком збільшуються. Водночас частка власного капіталу продовжувала зменшуватися:

у 2020 році – 9,39%, у 2021 році – 9,31%, у 2022 році – 8,23%, у 2023 році – 8,29%. Зменшення частки власного капіталу в загальному обсязі зобов'язань свідчить про деяке послаблення фінансової стійкості та рівня незалежності протягом досліджуваного періоду.

У структурі зобов'язань (і пасивів загалом) найбільшу питому вагу займають рахунки клієнтів, які з кожним роком зростають: у 2020 році – 79,72%, у 2021 році – 81,50%, у 2022 році – 81,91%, у 2023 році – 87,44%. Проте, при цьому більше 60% від загального обсягу клієнтських коштів банківської установи становлять кошти фізичних осіб, протягом 2020-2023 років їхня частка поступово зменшувалася з 67,34% у 2020 році до 62,33% у 2023 році, що пояснюється масове падіння доходів населення, зростання безробіття та невпевненість людей у майбутньому під час війни.

Слід відзначити, що в умовах воєнного стану банк працював досить прибутково, тобто не зазнав збитків. Тож, незважаючи на вплив несприятливих факторів коронакризи та військової агресії з російського боку, АТ «Ощадбанк» протягом 2020-2023 років працював прибутково. Тобто чистий прибуток банку у 2020 році склав 2 776 323 тис. грн., у 2021 році склав 1 055 378 тис. грн. у 2022 році – 639 803 тис. грн., у 2023 році – 5 978 260 тис. грн (рис. 2.2).

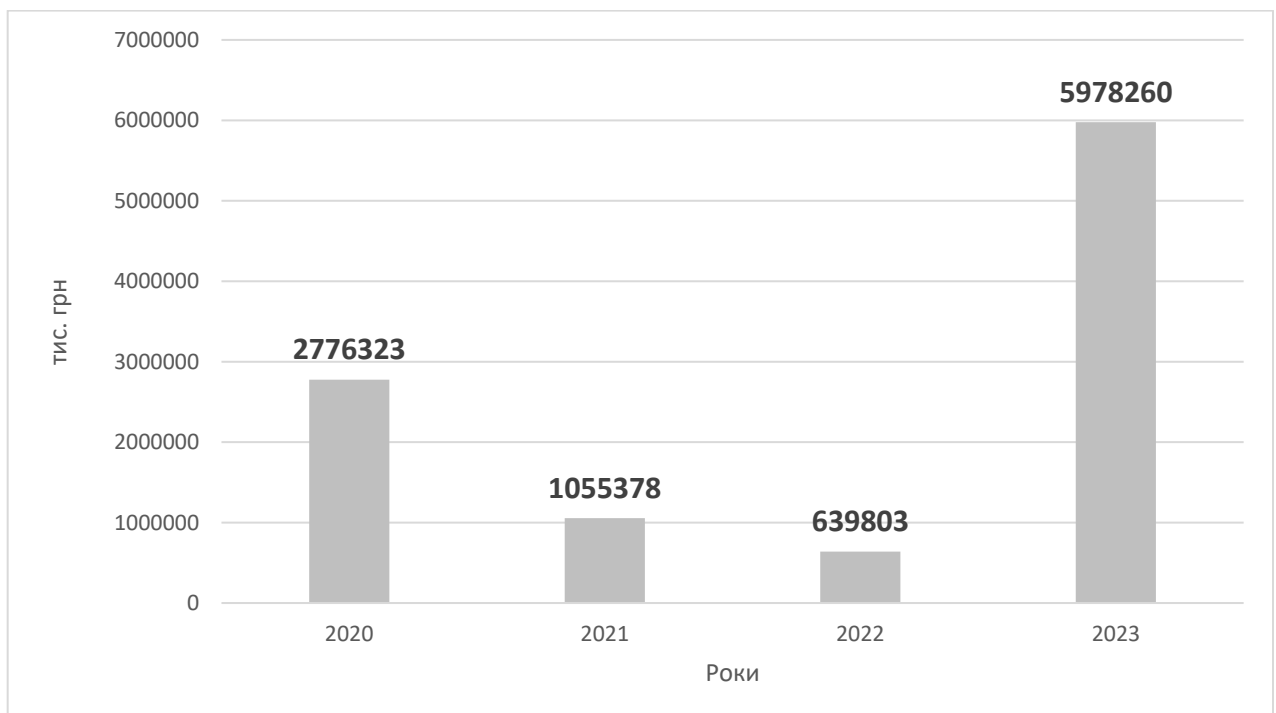

Рис. 2.2. Динаміка прибутку АТ «Ощадбанк» у 2020-2023 роках [28]

Зменшення прибутку банку у 2022 році сталося через різке зростання відрахувань у резерви. Левову частку прибутку АТ «Ощадбанк» отримував за рахунок продовження кредитування суб'єктів господарювання та населення з подальшим зростанням процентних доходів. Водночас для системного банку, яким є АТ «Ощадбанк», дуже важливо, щоб він був операційно прибутковим під час війни з Росією.

За підсумками 2020-2023 років, АТ «Ощадбанку» вдалося відбити якомога більше негативних зовнішніх загроз та реалізувати якомога більше передбачених заходів в умовах воєнного стану, тим самим отримавши сприятливий фінансовий результат та дотримуючись усіх нормативних вимог. Основними напрямками діяльності АТ «Ощадбанк» у найближчий період буде розширення спектру пропонованих депозитів і кредитів при збереженні високої якості кредитного портфеля та відповідному зростанні строкових депозитів та продовження активної роботи банку щодо погашення частки непрацюючих кредитів.

2.3. Аналіз формування та використання прибутку АТ «Ощадбанк»

Управління прибутком у комерційному банку є важливим елементом його стратегічного розвитку. Основною метою управління прибутком в АТ «Ощадбанк» є максимізація добробуту засновників та учасників банку як на даний момент, так і в перспективі.

Для реалізації цієї стратегічної мети система управління прибутком АТ «Ощадбанк» визначає такі основні цілі: досягнення максимального розміру прибутку, враховуючи ресурсний потенціал та ринкову кон'юнктуру банку; оптимальне співвідношення між рівнем прибутку та допустимим рівнем ризику; накопичення, достатнє для отримання прибутку для майбутнього розвитку банку; постійне зростання ринкової вартості банку.

В управлінні прибутком АТ «Ощадбанк» застосовує весь інструментарій

фінансового менеджменту, а саме: планування, прогнозування, регулювання, облік, аналіз та контроль.

Серед них варто відзначити аналіз прибутку як важливий інструмент контролю. Аналіз прибутку включає вивчення динаміки, структурних особливостей використання та розподілу за попередні періоди фінансових результатів банку та їх прогнозування для досягнення банком поставлених стратегічних цілей. Також після проведеного аналізу можна розробити напрямки подальшого вдосконалення управління прибутком в АТ «Ощадбанк».

Проведемо аналіз динаміки та складу прибутку та інших фінансових результатів АТ «Ощадбанк» за 2021- 2023 роки.

Динаміка цих фінансових показників АТ «Ощадбанк» за результатами 2021-2023 років дозволяє зробити висновок про те, що банк достаньо успішно долає виклики, зумовлені як коронакризисом, так і повномасштабним вторгненням росії на територію нашої країни.

Показники за 2021 рік свідчать про чистий прибуток у розмірі 105,5 млн грн, за 2022 рік – 639,8 млн грн, за 2023 рік – 5978,3 млн грн. Високий позитивний фінансовий результат, отриманий банком у 2023 році, забезпечується в основному високою адаптивністю банківського суб'єкта до ринку в умовах воєнного стану.

З самого початку війни АТ «Ощадбанк» мав пріоритетним завданням розширення обсягів залучених фінансових ресурсів, акумулювання їх для інвестування в економічний розвиток країни та спрямування підтримки насамперед стратегічних галузей економіки. Такі ресурси допомогли розширити процентні операції, щоб компенсувати негативний вплив війни на якість кредитного портфеля.

Аналіз даних таблиці 2.8 щодо формування доходів дозволяє зробити наступні висновки:

- збільшення процентних доходів за весь аналізований період (доходи за кредитами та коштами, розміщеними в інших банках): на 5,60% більше у 2022 році порівняно з 2021 роком та на 44,58% більше у 2023 році порівняно з 2022

роком. Це пов'язано в основному зі зростанням чистого кредитно-інвестиційного портфеля, оскільки він збільшився до 263 млрд грн., або на 16%;

Таблиця 2.8

Динаміка доходів, витрат та фінансових результатів комерційного банку АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки*

Показник	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Доходи							
Процентні доходи	21349006	22543913	32593139	1194907	10049226	5,60	44,58
Комісійні доходи	9802395	9386603	12025315	-415792	2638712	-4,24	28,11
Торговельні операції	882062	9555934	1046096	8673872	-8509838	983,36	-89,05
Інші операційні доходи	11651	903	1481271	-10748	1480368	-92,25	163938,9
Інші доходи	363347	545021	552761	181674	7740	50,00	1,42
Всього доходів	32408461	42032374	47698582	9623913	5666208	29,70	13,48
Витрати							
Процентні витрати	7984489	7557921	13860769	-426568	6302848	-5,34	83,39
Комісійні витрати	3602597	3454371	5382718	-148226	1928347	-4,11	55,82
Відрахування до резервів	2081864	11347077	37919	9265213	-11309158	445,04	-99,67
Адміністративні та інші операційні витрати	17686220	19035239	19162302	1349019	127063	7,63	0,67
Всього витрати	31355170	41394608	38443708	10039438	-2950900	32,02	-7,13
Фінансові результати							
Прибуток до оподаткування	1053291	637766	9254874	-415525	8617108	-39,45	1351,14
Витрати на податок на прибуток	2087	2037	-3276614	-50	-3278651	-2,40	-160955
Чистий прибуток	1055378	639803	5978260	-415575	5338457	-39,38	834,39

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [28]

— комісійні доходи банку (доходи, залучені від розрахунково-касових операцій) протягом усього оцінюваного періоду диверсифікувалися нерівномірно: у 2022 році порівняно з попереднім роком вони скоротилися на - 4,24 %; у 2023 році у співвідношенні з 2022 роком вони зросли на 28,11%. Зменшення комісійних надходжень у 2022 році пов'язане з тим, що на тимчасово окупованих територіях втрачено частину відділень та порушено діяльність, пов'язану з війною;

— торговельний дохід (дохід, отриманий від торгівлі валютою та від продажу цінних паперів) протягом всього аналізованого періоду змінювалися

також мінливо. У 2022 році порівняно з 2021 роком він виріс майже у три рази. Зазвичай зростання торговельного доходу відзначається на тлі певних ринкових фінансових явищ, які викликає кризу, коли банки, мінімізуючи кредитний ризик, були б більш «ефективними» через залучення валют і цінних паперів. У 2023 році він навпаки знизився на 89,05%;

– за іншими категоріями доходів також відмічається збільшення.

Наочно динаміка доходів АТ «Ощадбанк» представлена на рис. 2.3.

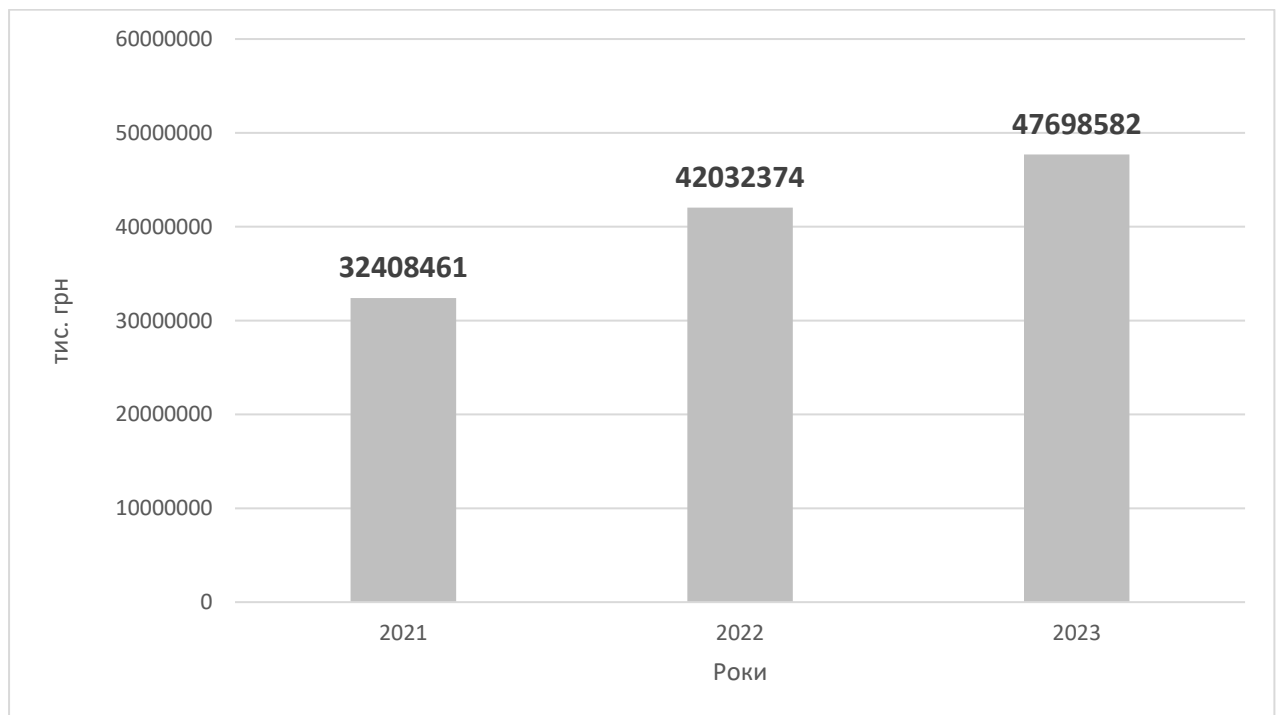

Рис. 2.3. Динаміка доходів АТ «Ощадбанк» за 2021 – 2023 роки, тис. грн. [28]

Аналіз даних таблиці 2.8 щодо витрат АТ «Ощадбанк» дозволяє зробити наступні висновки:

– процентні витрати банку за весь аналізований період мали мінливий характер: на 5,34% менше у 2022 році порівняно з 2021 роком та на 83,39% більше у 2023 році порівняно з 2022 роком;

– комісійні витрати банку протягом усього аналізованого періоду змінювалися нерівномірно: у 2022 році порівняно з попереднім роком вони скоротилися на -4,11 %; у 2023 році у співвідношенні з 2022 роком вони зросли на 55,82%. Тобто їх тенденція аналогічна змінам комісійних доходів;

– необхідно також відмітити, що адміністративні витрати протягом

аналізованого періоду, а саме 2021-2023 років постійно зростали, що негативно вплинуло на фінансовий результат АТ «Ощадбанк»;

- за іншими категоріями доходів також відмічається збільшення.

Динаміка витрат АТ «Ощадбанк» представлена на рис. 2.4.

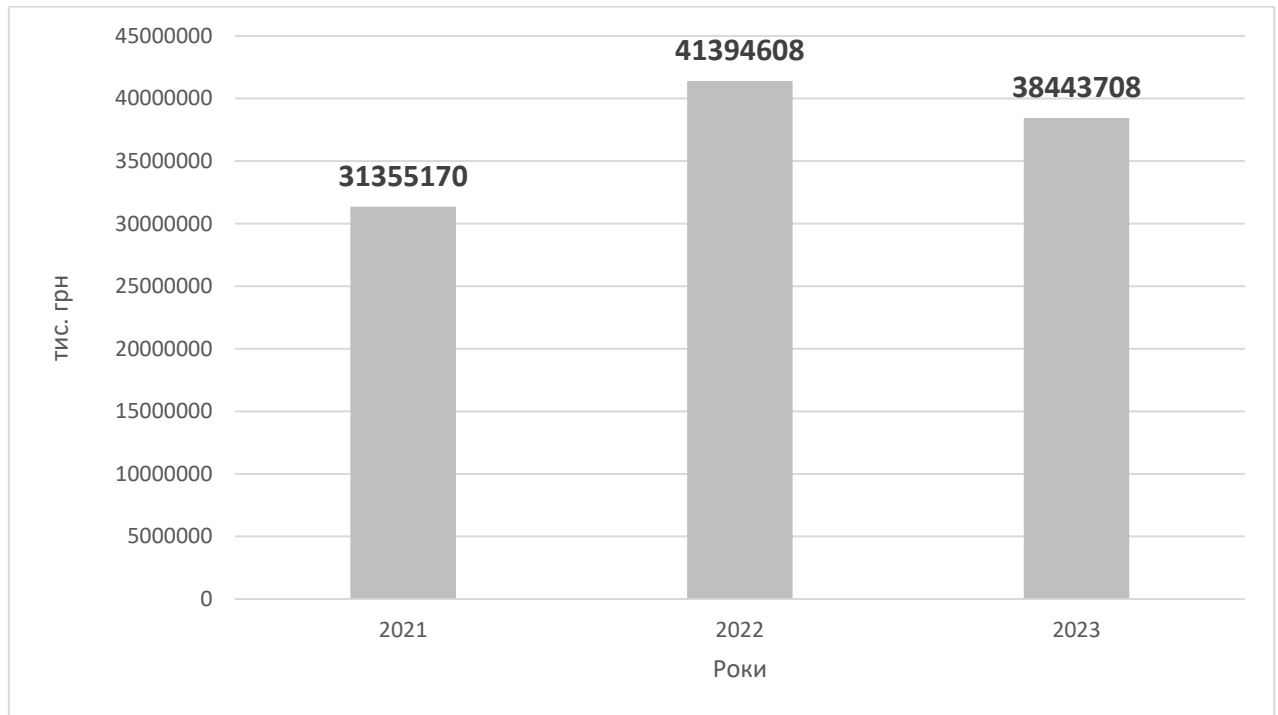

Рис. 2.4. Динаміка витрат АТ «Ощадбанк» за 2021 – 2023 роки, тис. грн. [28]

Проаналізуємо структуру доходів і витрат АТ «Ощадбанку» у 2021-2023 роках (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Структура доходів та витрат АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки*

Показник	Питома вага, %			Абсолютне відхилення (+,-), %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Доходи					
Процентні доходи	65,87	53,63	68,33	-12,24	14,70
Комісійні доходи	30,25	22,33	25,21	-7,91	2,88
Торговельні операції	2,72	22,73	2,19	20,01	-20,54
Інші операційні доходи	0,04	0,00	3,11	-0,03	3,10
Інші доходи	1,12	1,30	1,16	0,18	-0,14
Всього доходів	100,00	100,00	100,00	-	-
Витрати					
Процентні витрати	25,46	18,26	36,05	-7,21	17,80
Комісійні витрати (-)	11,49	8,34	14,00	-3,14	5,66
Відрахування до резервів	6,64	27,41	0,10	20,77	-27,31
Адміністративні та інші операційні витрати	56,41	45,98	49,85	-10,42	3,86
Всього витрати	100,00	100,00	100,00	-	-

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [28]

Таким чином, проведений аналіз показав, що у структурі доходів та витрат банку найбільшу питому вагу займають процентні доходи, які за 2021 рік становлять 65,87%, за 2022 рік – 53,63%, за 2023 рік – 68,33%. Серед складових витрат за аналізований період найбільшу частку займали адміністративні та інші операційні витрати, які за 2021 рік становлять 56,41%, за 2022 рік – 45,98%, за 2023 рік – 49,85%. Також через різке погіршення якості кредитного портфелю у 2022 році частка відрахувань у резерви різко зросла до 27,41%.

З метою аналізу доходів і витрат АТ «Ощадбанк» вважаємо за доцільне згрупувати їх за джерелом надходження, щоб виокремити вплив кожної з цих груп на фінансовий результат. Було б доцільно згрупувати всі доходи та витрати наступним чином: процентні доходи та витрати, комісійні доходи та витрати, торговельні доходи та витрати та доходи та витрати від інших операцій. Таке групування витрат і доходів допоможе визначити подальші групи для аналізу, а саме чистий комісійний дохід, чистий процентний дохід, результат від інших операцій і чистий торговельний дохід. Зазвичай практика передбачає, що перші три групи частіше демонструють перевищення доходів над витратами. Однак, оскільки четверта група стосується операційних витрат, пов'язаних з адміністрацією, вони незмінно перевищують будь-який дохід у цій категорії.

В АТ «Ощадбанк» чистий процентний дохід є безумовно найбільшою складовою банківських доходів, а всі інші елементи фінансової діяльності лише доповнюють та коригують її. Проаналізуємо структуру фінансових результатів АТ «Ощадбанк» за основними групами доходів і витрат, як зазначено вище (табл. 2.10). Як відомо, фінансовий результат від інших операцій майже завжди має від'ємне значення, оскільки основною його складовою є адміністративні витрати, то він зменшує загальні доходи банку. При цьому, за аналізований період 2021-2023 років в АТ «Ощадбанк» доходи вище зазначених груп перевищують фінансовий результат від інших операцій і саме тому банк отримав позитивний фінансовий результат протягом аналізованого періоду.

Таблиця 2.10

Динаміка фінансових результатів АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки*

Показник	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Чистий процентний дохід	13364517	14985992	18732370	1621475	3746378	12,13	25,00
Чистий комісійний дохід	6199798	5932232	6642597	-267566	710365	-4,32	11,97
Фінансовий результат від торговельних операцій	-4448930	5967152	-2654042	10416082	-8621194	-234,13	-144,48
Фінансовий результат від інших операцій	-14062094	-26247610	-13466051	-12185516	12781559	86,66	-48,70
Прибуток до оподаткування	1053291	637766	9254874	-415525	8617108	-39,45	1351,14
Чистий прибуток	1055378	639803	5978260	-415575	5338457	-39,38	834,39

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [28]

Саме високе значення фінансових результатів від інших операцій спостерігається в 2022 році, що було пов'язано зі зростанням як адміністративних витрат, так і відрахувань в резерви. Таке значне зростання призвело до зниження отриманого прибутку у 2022 році. Однак вже у 2023 році відрахування в резерви знизились, тому можна побачити дуже значне зростання прибутку в даному році, не зважаючи на війну, яка продовжується в країні.

Проведемо аналіз фінансових результатів діяльності АТ «Ощадбанк» за допомогою методу коефіцієнтів (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Динаміка основних показників рентабельності
АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки*

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Темп приросту, %		Алгоритм розрахунку показника
				2022/ 2021	2023/ 2022	
1	2	3	4	5	6	7
Рентабельність витрат, %	3,37	1,55	15,55	-54,08	906,11	$PB = \frac{ЧП}{B} \cdot 100\%$ ЧП – чистий прибуток, В - витрати
Рентабельність активів (ROA), %	0,45	0,24	1,73	-47,10	625,96	$ROA = \frac{ЧП}{A} \cdot 100\%$ А – активи банку

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5	6	7
Рентабельність дохідних активів, %	0,52	0,28	2,28	-45,58	706,43	$\frac{ЧП}{Д} \cdot 100\%$, Д – доходні активи банку
Рентабельність капіталу (ROE), %	4,83	2,89	20,82	-40,18	621,38	$ROE = \frac{ЧП}{К} \cdot 100\%$ К – власний капітал
Рентабельність статутного капіталу, %	2,12	1,29	12,02	-39,38	834,39	$PC = \frac{ЧП}{СК} \cdot 100\%$ СК – статутний капітал
Коефіцієнт оподаткування прибутку	0,20	0,32	-35,40	61,20	-11184,73	$КОП = \frac{ПП}{П} \cdot 100\%$ ПП – податок на прибуток П – прибуток до оподаткування
Коефіцієнт чистого прибутку	100,20	100,32	64,60	0,12	-35,61	$КЧП = \frac{ЧП}{П} \cdot 100\%$
Чиста процентна маржа, %	5,69	5,57	5,41	-2,15	-2,88	$ЧПМ = \frac{ЧПД}{А} \cdot 100\%$ ЧПД – чистий процентний дохід

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [28]

Рентабельність витрат банку показує величину чистого прибутку, яка припадає на 1 гривню загальних витрат банку; цей показник є показником доцільності їх реалізації; цей показник збільшується протягом 2021-2023 років і досягає найнижчого рівня у 2022 році; ця тенденція є позитивною для банку.

Показник ROA (Return on Assets) є одним із основних показників прибутковості АТ «Ощадбанк». Серед фінансистів існує думка, що цей показник є характерним показником, який свідчить про професіоналізм та ефективність роботи управлінського персоналу та відображає внутрішню політику банку щодо проблем із забезпеченням оптимальної структури активів і пасивів з точки зору доходів та витрат. Величина цього параметра, зокрема для фінансових установ, бажано повинна перевищувати 1%. Досягти цього показника банку вдалося лише в 2023 році.

Ще одним важливим показником є рентабельність доходних активів, що приблизно повторює попередній показник, але на відміну від нього свідчить

про ефективність використання активів, що працюють. Це кредити, цінні папери та інвестиції. Протягом аналізованого періоду цей показник мав мінливу тенденцію. У 2021 році його значення було 0,52%. У 2022 році він був найнижчим, лише 0,28%. Потім у 2023 році його значення було найвищим 2,28%. Тобто продуктивність використання доходних активів зростає.

Ще одним досить важливим показником ефективності є ROE (рентабельність власного капіталу). Цей показник показує, яка частка чистого прибутку банківської установи відповідає 1 гривні власного капіталу. Нормативне мінімальне рекомендоване значення для банківських установ становить 15%. У 2021-2022 роках показник ROE АТ «Ощадбанк» був незадовільним, оскільки був нижчим за 15%. Лише у 2023 році цей показник склав 20,82%, що дуже покращило стан фінансового закладу. Пов'язано це з значними сумами прибутку у 2023 році.

Ще один показник – рентабельність статутного капіталу банку відображає ефективність акціонерних внесків власників банку. Динаміка цього показника більш-менш схожа на значення попередніх показників прибутковості банку, враховуючи, що його значення у 2023 році є найвищим (12,02%), а у 2022 році – найнижчим (1,29 %).

Коефіцієнт оподаткування прибутку банку показує відношення витрат з податку на прибуток до прибутку до оподаткування. Оскільки податок на прибуток у 2023 році є від'ємним, то значення показника також є від'ємним. Від'ємне значення податку на прибуток означає, що переплата цього податку за попередні роки поступово поверталася з бюджету банку, щоб сума чистого прибутку зросла на цю суму.

Показник чистої процентної маржі банку виражає співвідношення між чистим процентним доходом і загальними активами банку. Рекомендоване мінімальне значення становить 4,5%. Розраховані показники перевищують мінімальне значення, а саме у 2021 році – 5,69%; у 2022 та 2023 роках він знижується, але все ще був вищим за рекомендоване мінімальне значення, становлячи 5,57% та 5,41%. Такі достатньо високі показники свідчать про

високу компетентність управлінського персоналу. Деякі з цих показників представлені на рисунку 2.5.

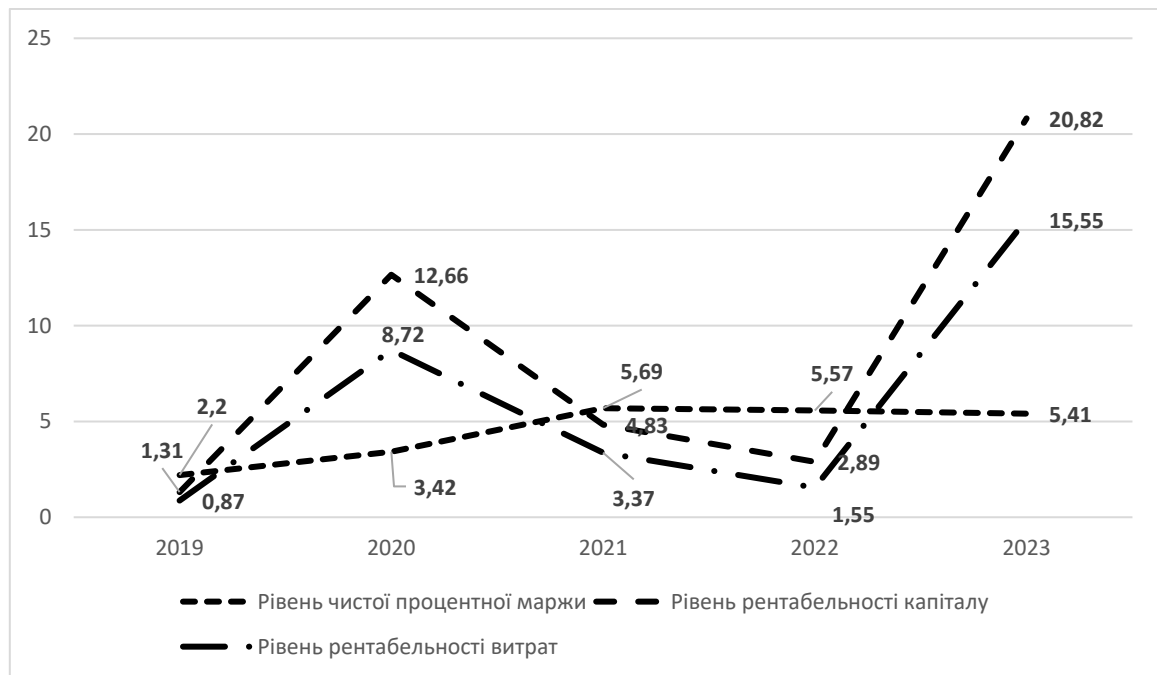

Рис. 2.5. Динаміка основних показників рентабельності
АТ «Ощадбанк» за 2019-2023 роки

Отже, з аналізу показників рентабельності можна зробити наступні висновки: рентабельність діяльності банку у 2021-2023 роках характеризувалася позитивним значенням за всіма показниками рентабельності (активів, дохідних активів, доходів, витрат, власного капіталу, статутного капіталу). Низькі значення показників 2022 року є результатом воєнних ризиків. Проте банк в 2023 році значно покращив свої показники та мав високий рівень чистої процентної маржі. Таким чином, можна сказати, що незважаючи на негативні наслідки коронакризи та військової агресії з боку Росії, банк працює ефективно та є прибутковим протягом усього аналізованого періоду.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

3.1. Удосконалення стратегії управління прибутком комерційного банку

Метою менеджменту банку є підвищення прибутковості. Основні обов'язки керівництва банку – розширення спектру пропонованих послуг і залучення нових клієнтів, що призводить до зниження витрат і, як наслідок, до збільшення прибутку. Тим не менш, крім цих елементів, на максимізацію прибутку також впливає рівень ризику, яким керівництво банку має керувати в межах своїх знань і підтримувати його на прийнятному рівні для забезпечення зростання прибутку.

Як відомо, прибуток і ризик безпосередньо пов'язані. Підвищений ризик зазвичай призводить до більшої прибутковості, хоча це часто супроводжується підвищеними витратами. І навпаки, коли рівень ризику мінімальний, прибутки, як правило, низькі, але стабільні. Отже, для керівництва банку важливо знайти баланс між прибутковістю та ризиком, маючи на меті визначення оптимального співвідношення, яке дозволить досягти встановлених цілей прибутковості.

Як правило, існує дві основні моделі управління банком, які визначають, як збалансовані прибуток і ризик. Початкова модель зосереджена на максимізації прибутку «П» при обмеженні рівня ризику «Р» шляхом встановлення максимально допустимого значення «Р'». Ця модель містить незбалансовані методи управління активами та пасивами банку [34].

У другій моделі ситуація зворотна: ризики знижуються, а показники прибутковості повинні підтримуватися на заданому рівні, не опускаючись нижче визначеного «П». Ця модель використовується для забезпечення стабільності прибутку, коли вона узгоджується з інтересами керівництва. Використовуються стратегії збалансованого управління активами та

пасивами, а також методи хеджування ризиків [34].

У практичному застосуванні керівництво банку має можливість використовувати обидві моделі одночасно, вибираючи одну, виходячи з характеру банківських операцій і цілей банку. Ми вважаємо, що підхід максимізації прибутку при збереженні прийняттого рівня ризику є більш вигідним для банку, оскільки він сприяє більшим дивідендам для акціонерів. Ця стратегія підходить для підвищення прибутковості за умови, що загальний рівень ризику залишається керованим і не ставить під загрозу стабільність банку. Однак, якщо ризик стає надмірним, слід віддати перевагу другому методу, гарантуючи, що показники прибутковості підтримуються на певному рівні.

З попередньої інформації можна зробити висновок, що мета банку щодо підвищення його довгострокової прибутковості полягає в максимізації прибутку та управлінні рівнями ризику. Отже, це призводить до того, що система управління прибутком зосереджується на вирішенні наступних основних завдань [9]:

1. Максимізація прибутку передбачає сприяння ідеальному балансу між обсягом прибутку та прийнятним рівнем ризику.
2. Щоб гарантувати надійний рівень прибутку, важливо спочатку визнати резерви для його зростання в процесі формування, а потім актуалізувати ці резерви через операційну діяльність.
3. Організація розподілу необхідного рівня доходів від інвестиційної діяльності між власниками (акціонерами) банку;
4. Гарантування створення достатньої кількості фінансових цінних паперів з використанням прибутку, щоб банк міг продовжувати зростання та розширювати свою діяльність.
5. Грати роль у постійному зростанні ринкової вартості банку.

На додаток до теоретичних рекомендацій, які зазвичай надаються щодо управління прибутками банків, доцільно також запропонувати конкретні дії, які можуть підвищити зростання прибутку. Щоб максимізувати прибуток,

який визначається як різниця між доходом і витратами, важливо збільшити дохід при одночасному зниженні витрат.

Для підвищення доходів рекомендуються наступні стратегії:

а) Загальне підвищення питомої частки активів, що приносять дохід, у загальних активах [5]. Ці активи в основному складаються з кредитної діяльності банку. Для успішного виконання банк повинен мати вільні кошти для позик і залучати клієнтів, зацікавлених у запозиченнях. Вкрай важливо ретельно оцінити їхню кредитоспроможність, щоб запобігти майбутнім проблемам з непрацюючими кредитами. Завдяки обґрунтованій та послідовній кредитній політиці репутація банку та довіра клієнтів мають підвищуватися.

Дохідні активи охоплюють інвестиційний портфель банку, а також депозити, збережені в інших банках, і їх все ще можна називати «робочими» активами. Ці активи приносять найбільший дохід банку. Навпаки, неприбуткові активи складаються із залишків готівки, основних засобів і нематеріальних активів, і інвестування в них негативно впливає на структуру активів і загальну прибутковість. Тим не менш, ці неприбуткові активи є найбільш стабільними. Для максимізації прибутку важливо спрямовувати кошти на видачу кредитів та здійснення інвестицій з урахуванням резервів. Теоретично це зумовлює необхідність мінімізації готівки в касі та залишків на коррахунках. Однак такий підхід створює ризик невиконання банком своїх зобов'язань.

Отже, управління банком вимагає певного «балансу» між ліквідністю та прибутковістю. Загалом, на думку фахівців, питома вага прибуткових активів у загальних активах банку має бути в межах 0,75-0,85.

б) Загальна процентна ставка за активними операціями банку змінилася [13]. Такий підхід передбачає збільшення чистого спреда, що означає підвищення процентної ставки за активними операціями при одночасному зниженні ставки за зобов'язаннями. Однак просто підняти процентну ставку неможливо; для збереження лояльності клієнтів необхідно враховувати попит

на кредитному ринку, ставки інших банків, фінансово-кредитних установ. Крім того, важливу роль відіграють такі фактори, як облікова ставка НБУ, рівень інфляції та особливості кредитування.

Важливими міркуваннями є такі фактори, як розмір, термін, ризик і характер безпеки. Крім того, важливо уважно стежити за якістю надання послуг, щоб зберегти свою репутацію та довіру клієнтів. Проте в умовах гострої конкуренції між кредитними установами та боротьби за посилення впливу досягти цього може бути досить складно.

в) Збільшення суми непроцентних доходів [13] досягається за рахунок «небанківських» послуг, зокрема через зростання комісійних, торгівлі, інших банківських операційних доходів та додаткових джерел доходу.

- Збільшення доходів від касового та розрахункового обслуговування відбувається за рахунок покращення надання послуг; - зростає як обсяг, так і різноманітність послуг, що пропонуються суб'єктам господарювання; - запроваджено нові банківські продукти; - партнерство з іншими компаніями призвело до створення «зарплатних проектів»; - проводяться факторингові та лізингові операції; - надаються поруки та гарантії; - серед інших ініціатив розширюються консультативні та аудиторські послуги. Важливо підкреслити, що ці доходи залежать від зростання клієнтури банку та кваліфікації його персоналу.

г) Підвищення репутації банку [13]. Щоб досягти цього, банк повинен працювати прозоро, тобто він повинен ділитися своїми звітами із зовнішніми користувачами, щоб підвищити їх довіру до діяльності установи. Крім того, важливо повністю і своєчасно виконувати зобов'язання.

Крім зростання доходів, на прибутковість банку також впливає зменшення витрат. Це зниження дозволяє знизити ціни на послуги, що є значною конкурентною перевагою в банківському секторі, сприяючи лояльності клієнтів. Знижуючи ціни на послуги, банк може отримати більший прибуток, ніж його конкуренти, за рахунок збільшення обсягу пропозицій. Тим не менш, вкрай важливо, щоб якість цих послуг залишалася

безкомпромісною.

Суттєвий вплив на загальні витрати банку має обсяг процентних витрат, на який впливає сума сплачених зобов'язань, витрати, пов'язані з окремими видами операцій, а також питома вага різних сплачених зобов'язань за їх економічною ефективністю. Щоб знизити процентні витрати, можна розглянути кілька стратегій: зменшення загальної суми процентних зобов'язань, домовленість про нижчі процентні ставки за цими зобов'язаннями або вибір менш дорогих типів зобов'язань, таких як короткострокові банківські зобов'язання. Однак реалізація цих змін створює значні проблеми. Незважаючи на це, банк повинен забезпечити фінансування своїх операцій, що ускладнює досягнення істотної економії. Коли мова йде про зниження процентних ставок за сплаченими зобов'язаннями, це часто залежить від ринкових умов, що обмежує здатність банку впливати. Крім того, при використанні більш дешевих типів зобов'язань, зокрема короткострокових позик, значна частина може зменшити ліквідність банку, що вимагає ретельного балансу між короткостроковими та довгостроковими зусиллями із залучення коштів.

Для сприяння зростанню прибутку доцільно знизити витрати шляхом мінімізації їх обсягу, пов'язаного з санкціями (такими як штрафи та пені) та уникнення можливих несприятливих наслідків торговельної діяльності банку [34].

Підсумовуючи, перед кожним банком з метою підвищення його прибутковості постає питання раціонального управління активами та пасивами, що охоплює [34]:

- 1) узгодження управління активами та пасивами банку з його короткостроковою, середньостроковою та довгостроковою стратегіями;
- 2) встановлення ефективних практик управління ризиками для підтримки належної платоспроможності банку;
- 3) формування політики та процедур управління кризою у випадку надзвичайної ситуації з ліквідністю разом із забезпеченням створення

достатніх резервів для досягнення цієї мети;

4) нагляд за діяльністю Казначейства, та інше.

Керівництву банку має бути доручено розробити плани та проекти на майбутнє, які покращать структуру балансу, сприяючи, зрештою, довготривалу прибутковості. Крім того, вирішальним фактором зростання прибутку є аналіз прибутковості в окремих регіонах і галузях.

Важливо враховувати як попит на окремі послуги, так і географічні регіони, де цей попит найбільш значний:

1) якщо значна кількість банківських відділень у певній місцевості генерує значні прибутки від певного банківського продукту, було б розумно відкрити нові відділення, які зосереджуються на цій пропозиції;

2) навпаки, якщо певний продукт приносить значний прибуток лише в одній філії в регіоні, цілком ймовірно, що ця філія надає високоякісні послуги для цього продукту. Відповідним курсом дій було б впровадження подібних стандартів професійного обслуговування в інших філіях по всьому регіону;

3) якщо продукт зазнає втрат у цілому чи в окремих відділах, це може бути наслідком недостатнього попиту споживачів. Було б доцільно проаналізувати ці варіації, щоб визначити можливості для підвищення прибутковості, або, альтернативно, розглянути питання про вилучення продукту з ринку послуг.

3.2. Рекомендації щодо удосконалення управління прибутком АТ «Ощадбанк»

Проаналізувавши фінансові результати діяльності АТ «Ощадбанк», ми рекомендуємо запровадити в банку систему управління прибутком із застосуванням збалансованих показників (BSC). Збалансована система показників (Balanced Scorecard Card) — це система управління, яка наголошує на цілісній оцінці як якісних, так і кількісних аспектів діяльності підприємства,

спираючись на чотири ключові компоненти: «фінанси», «клієнти», «бізнес-процеси», «навчання та розвиток» [35].

Місія, бачення та загальна стратегія банківської установи повинні бути перетворені в структуру взаємопов'язаних показників за допомогою цієї системи, що дозволить кожному працівнику зрозуміти конкретні дії, необхідні на всіх рівнях його діяльності для досягнення спільної мети.

Ми пропонуємо адаптувати та запровадити цю систему для ефективної реалізації стратегії управління прибутком в АТ «Ощадбанк» (рис. 3.1). Компоненти цієї системи повинні вирішувати відповідні цілі, а досягнення цих цілей у зворотній послідовності (знизу вгору) має сприяти виконанню стратегічної мети банківської установи — максимізації прибутку шляхом гармонійного розвитку банку.

Давайте розглянемо основні цілі, пов'язані з кожним елементом пропонованої системи управління прибутком банку. Фінансова складова спрямована на максимізацію прибутку за рахунок скорочення витрат і збільшення доходу. При цьому клієнтська складова спрямована на розширення клієнтської бази банку для досягнення максимально можливого рівня прибутку. Цілі компонента бізнес-процесу повинні виділяти методи оптимізації операцій для підвищення фінансових результатів. Крім того, компонент навчання та розвитку має бути зосереджений на підвищенні кваліфікації та професійних навичок персоналу банку для покращення фінансових показників. По суті, кожен елемент у системі BSC має сприяти згуртованому ланцюжку причинно-наслідкових зв'язків в управлінні прибутком банку, забезпечуючи, щоб усі працівники були поінформовані про стратегію, встановлену керівництвом банку.

Цілі, пов'язані з кожним компонентом системи управління прибутком банку, повинні бути представлені ключовими показниками ефективності (KPI). Отже, створення стратегічної карти або схематичного зображення взаємозв'язків між елементами BSC дає змогу виявити причинно-наслідкові зв'язки між результатами розвитку персоналу, ефективної організації

внутрішніх бізнес-процесів та досягнення бажаних результатів. результатів як у фінансовому, так і в клієнтському аспектах, причому головним фокусом є збільшення прибутку банківської установи. На рисунку 3.2 представлена стратегічна карта управління прибутком, запропонована нами в Ощадбанку.

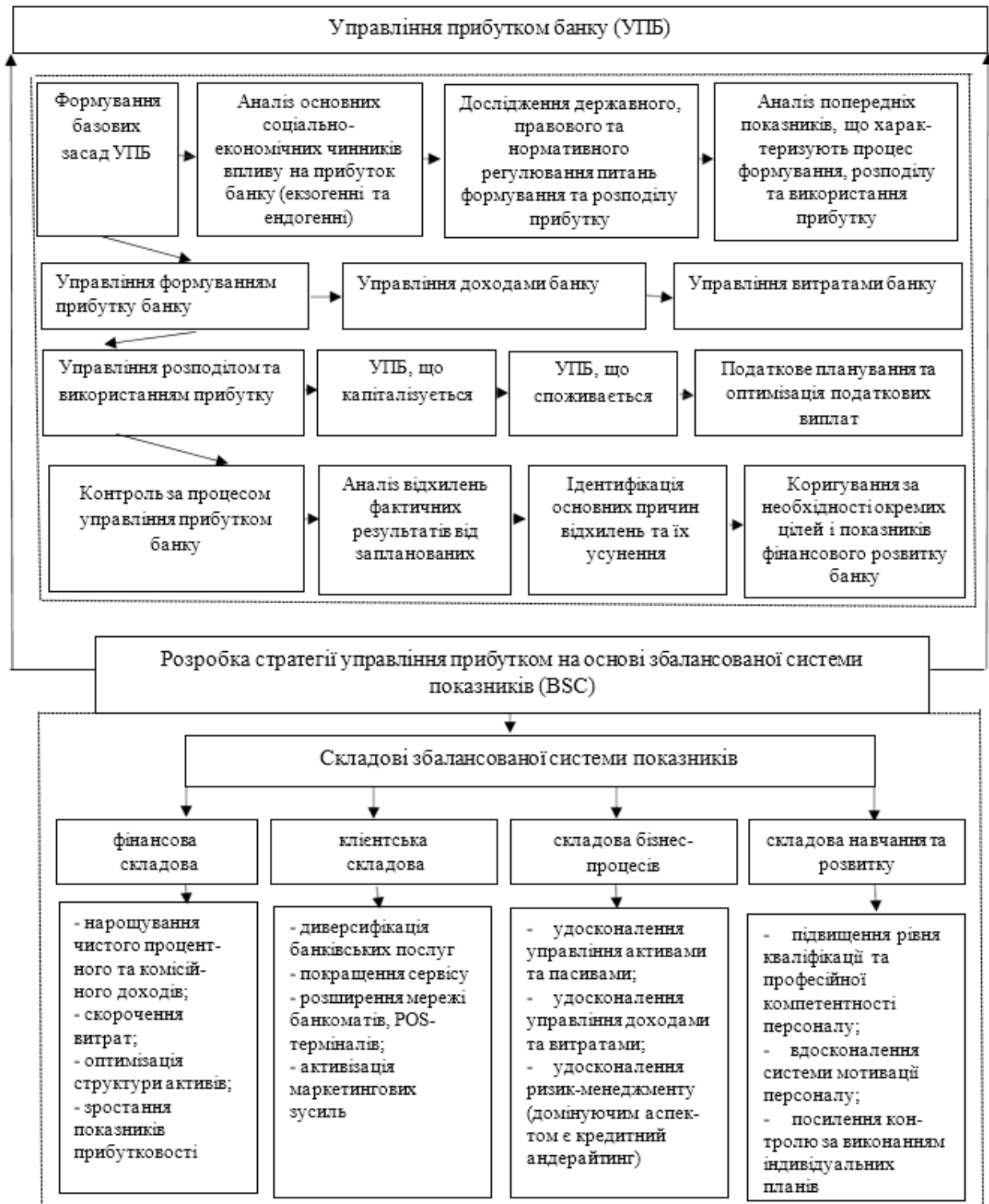

Рис. 3.1 Стратегія управління прибутком комерційного банку [35]

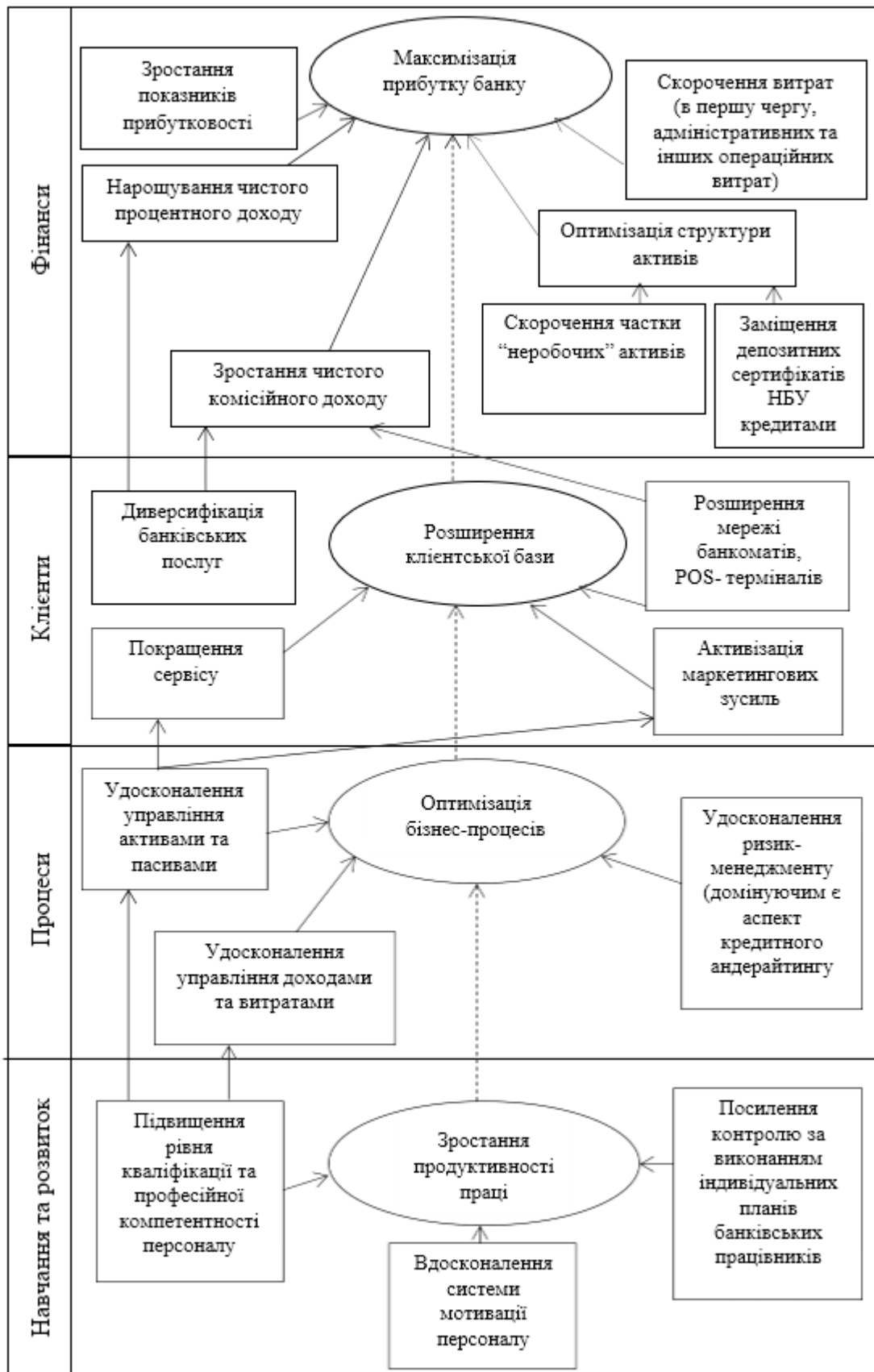

Рис.3.2 Стратегічна карта управління прибутком в збалансованій системі показників АТ «Ощадбанк» [35]

Фінансовий аспект виступає центральним елементом у збалансованій системі показників BSC, що дозволяє оцінити ефективність стратегії управління прибутком, яку використовує комерційний банк. Крім того, цей фінансовий компонент дозволяє оцінити, наскільки добре досягаються цілі інших компонентів у системі управління прибутком. Основною метою фінансової складової є максимізація прибутку, яка опосередковано пов'язана з досягненням цілей трьох інших складових цієї системи.

Основні показники, які використовуються для оцінки успішності фінансової складової, чітко відображаються в її цілях (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Цілі фінансової складової та показники діяльності банківської установи в системі управління прибутком на основі BSC

Ціль	Основні показники діяльності (KPI)
Зростання чистого процентного доходу банку	Динаміка процентних доходів і процентних витрат загалом та їх складових, динаміка кількості укладених депозитних та кредитних договорів за конкретний проміжок часу
Нарощування чистого комісійного доходу банку	Динаміка комісійного доходу й комісійних витрат загалом та їх складових, абсолютна їх величина; кількість операцій, за які стягується комісія за певний проміжок часу
Скорочення витрат банку	Абсолютна величина та динаміка витрат (особливу увагу слід приділити показникам адміністративних та інших операційних витрат)
Оптимізація структури активів банку	Частка робочих активів, в тому числі абсолютна величина та частка кредитного портфеля в загальних активах, кредитний портфель в розрізі позичальників, в розрізі валют та строків видачі кредитів, частка непрацюючих кредитів в загальній сумі кредитного портфеля, загальна сума резервів під кредитні операції, абсолютні значення та динаміка даних показників
Зростання показників прибутковості банку	Абсолютне значення та динаміка рентабельності активів банку (ROA), рентабельність дохідних активів, рентабельності статутного капіталу, коефіцієнт чистого прибутку, рентабельності доходів та витрат банку, рентабельності власного капіталу (ROE), рентабельності статутного капіталу, коефіцієнт оподаткування прибутку, чиста процентна маржа.

Розглядаючи аспекти цього фінансового елемента, важливо визнати, що банківська установа може підвищити свою ефективність за допомогою двох підходів: перший передбачає скорочення витрат, тоді як другий зосереджується на збільшенні доходу від активних операцій і відкритті нових шляхів збільшення прибутку.

Вирішуючи цілі фінансового аспекту BSC, керівництво банку стикається з двома потенційними рішеннями цієї проблеми: зосередження на довгостроковій прибутковості або націлення на негайну ефективність. Перше

вимагає певних витрат, але забезпечує конкурентні переваги. І навпаки, остання генерує короткостроковий дохід, не сприяючи стратегічному зростанню. Тому ми переконані, що керівництво АТ «Ощадбанк» повинно прагнути досягти балансу між миттєвою прибутковістю та вимогами до довгострокового зростання.

Основною метою клієнтського аспекту в системі збалансованих показників є розширення клієнтської бази. Зрештою, саме зростання кількості клієнтів визначає дохід банку від відсотків, комісій та інших джерел. Інші цілі в цій перспективі менш важливі. Показники в розділі «Клієнти» представляють реакцію ринку на здатність банку задовольняти потреби клієнтів, узгоджуючи їх із досягненням запланованих фінансових результатів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Цілі клієнтської складової та показники діяльності банківської установи в системі управління прибутком на основі BSC

Ціль	Основні показники діяльності (KPI)
Активізація роботи маркетингового відділу	Динаміка приріст нових клієнтів після початку реклами, рейтингова оцінка охоплення інформаційного простору в розрізі видів ЗМІ, зростання частки ринку порівняно з конкурентами, зростання перехресних продаж нового банківського продукту
Диверсифікація банківських послуг	Кількість та частка нових банківських послуг або продуктів, кількість договорів, операцій, пов'язаних з ними, динаміка абсолютної величини та темпи приросту доходів та витрат, що ними генерується
Покращення сервісу обслуговування клієнтів банку	Рівень оцінки клієнтами сервісу обслуговування в даному банку (анонімне опитування клієнтів), кількість дзвінків в колцентр і аналіз відгуків стосовно обслуговування клієнтів, середній час роботи з клієнтом банку в розрізі різних видів банківських продуктів та порівняння з конкурентами, кількість банківських операцій, що здійснюється через мережу інтернет, динаміка суми доходів, витрат та прибутку на одного клієнта
Розширення мережі POS-терміналів та банкоматів банку	Динаміка кількості банкоматів, POS-терміналів, динаміка витрат на їх обслуговування, кількість працівників які їх обслуговують, розмір транзакцій та чистого комісійного доходу, що формується внаслідок їх використання

Посилені маркетингові ініціативи можуть призвести до збільшення витрат протягом поточного періоду. Тим не менш, у довгостроковій перспективі це може сприяти розширенню клієнтури банку. Водночас важливо прийняти раціональний підхід до встановлення рекламних бюджетів, щоб переконатися, що витрати не перевищують вигоди від залучення нових

клієнтів.

Основною метою компонента бізнес-процесу є оптимізація задіяних процесів. Це має важливе значення в системах управління прибутком банків, які використовують підхід на основі BSC, оскільки саме якість внутрішніх бізнес-процесів впливає на потенціал збільшення прибутку банківської установи.

На нашу думку, основні цілі, пов'язані з управлінням прибутковими процесами, і відповідні їм ключові показники ефективності для оцінки досягнень за конкретні періоди наведені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Цілі складової бізнес процесів та показники діяльності банківської установи в системі управління прибутком на основі BSC

Ціль	Основні показники діяльності (KPI)
Удосконалення якості управління активами та пасивами банку	Динаміка величини кредитного та депозитного портфелів, співвідношення строкових депозитів і кредитів, динаміка обсягу депозитів до запитання, динаміка чистої процентної маржі та чистого спреда, виконання нормативів по ліквідності банку, величина розривів ліквідності, структура кредитного та депозитного портфелів в розрізі валют
Удосконалення управління доходами та витратами	Склад, структура та динаміка витрат та доходів банку, резерви економії витрат, аналіз потенційних джерел зростання доходів, аналіз негативних факторів впливу на зростання доходів банку
Удосконалення ризик-менеджменту банку (домінуючим аспектом є кредитний андерайтинг)	Абсолютна величина та частка непрацюючих кредитів в загальному кредитному портфелі, рівень фінансової дисципліни позичальників банку, величина резервів під кредити та їх частка в структурі витрат.

Наступним елементом системи управління прибутком банку, згідно з системою BSC є «Навчання та розвиток». Цей компонент має на меті підвищити продуктивність праці персоналу шляхом розвитку його потенціалу, а не просто механічного збільшення обсягу виробництва. Значущість цієї складової системи збалансованих показників важко переоцінити, оскільки ефективність банківської установи залежить від вдосконалення внутрішніх процесів, на які принципово впливає ефективність персоналу. Такі фактори, як освітня кваліфікація, система мотивації та наявність нагляду, значною мірою впливають на роботу банківських працівників. Отже, ми вибрали цілі та KPI для цієї перспективи, які дозволять нам оцінити ступінь їх досягнення (табл.

3.4).

Таблиця 3.4

Цілі складової «Навчання та розвиток» та показники діяльності банківської установи в системі управління прибутком на основі BSC

Ціль	Основні показники діяльності (KPI)
Підвищення рівня кваліфікації персоналу банку та професійної його компетентності	Середній вік персоналу і його освітньо-кваліфікаційний рівень, кількість відвідувань на рік працівниками банківської установи семінарів, бізнес-тренінгів, курсів
Вдосконалення системи мотивації персоналу банку	Середній розмір премій окремо керівників банку, начальників відділень і персоналу банку, рівень лояльності працівників (анонімне опитування); рівень виконання індивідуального плану надання банківських послуг і розмір премій відповідно даному рівню.
Посилення контролю за виконанням індивідуальних планів працівниками банку	Середній відсоток виконання планових завдань по банку та процент виконання планових завдань по відділенню та окремо по кожному працівнику

Важливо визнати, що елементи BSC пов'язані причинно-наслідковою динамікою. Зокрема, кваліфікований та вмотивований персонал забезпечує ефективні бізнес-процеси, які згодом підвищують конкурентоспроможність банку, задовольняють вимоги клієнтів та покращують фінансові показники.

Комплексному управлінню прибутком банку сприяє збалансована система показників, яка об'єднує цілі всіх чотирьох компонентів, зрештою забезпечуючи виконання узгодженої стратегії управління прибутком. Впровадження управління прибутком у банківській установі з використанням системи BSC потребує не лише створення стратегічної карти та пов'язаної з нею системи індикаторів (KPI), але й визначення методів розрахунку цих індикаторів, їх порогових значень та питомої ваги в кожному компоненті, як і в цілому в системі. Цей підхід дає змогу визначити, наскільки необхідно скоригувати один показник, щоб досягти бажаного значення іншого, таким чином дозволяючи досягти як кількісних, так і якісних цілей.

У своїй діяльності банк керується якісними цілями. Кульмінацією цього процесу є інтеграція важливих завдань для виконання плану в усій банківській установі, включаючи її різні підрозділи та окремих співробітників, узгоджені з конкретними показниками та наглядом за їх виконанням. Отже, після

встановлення набору ключових показників ефективності (KPI) банк повинен оцінити ступінь їх досягнення на кожному етапі управління в рамках BSC і за потреби внести необхідні корективи до планів або цілей.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що підвищення прибутковості АТ «Ощадбанк» відбуватиметься за рахунок зростання доходів, оптимізації витрат та впровадження системи управління прибутком на основі збалансованих показників (BSC), адаптованої до особливостей діяльності банківської установи. Ця структура управління прибутком, відмінна від існуючих моделей, наголошує на створенні стратегічних карт управління прибутком для кожної складової системи та ключових показників ефективності (KPI). Ці інструменти дозволяють оцінити, наскільки добре досягаються інтегровані цілі компонентів системи, сприяючи цілісному підходу до управління прибутком банку в стратегічному контексті, що має вирішальне значення в поточному кліматі фінансової невизначеності.

3.3. Економетричне моделювання залежності чистого прибутку від показників фінансової діяльності АТ «Ощадбанк»

Результати проведеного аналізу дозволяють створити багатофакторну економетричну модель, яка ілюструє зв'язок між фінансовим результатом, а саме чистим прибутком – залежною змінною банківської установи як абсолютного показника – та показниками фінансової діяльності АТ «Ощадбанк». Основними факторами впливу на чистий прибуток (Y) комерційного банку були обрані величини кредитів, наданих клієнтам (X_1), коштів інвестованих в цінні папери (X_2) та грошових коштів та їх еквівалентів (X_3).

Представимо функцію багатофакторної моделі регресійної залежності чистого прибутку від вибраних показників діяльності АТ «Ощадбанк» наступним чином:

$$Y = f(X_1, X_2, X_3) \quad (3.1)$$

де $Y = \text{max}$. обсяг чистого прибутку, тис. грн.;

$X1$ – кредити, надані клієнтам, тис. грн.;

$X2$ – кошти інвестовані в цінні папери, тис. грн.;

$X3$ – грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.

Таблиця 3.5

Значення вибраних факторів за 2019 – 2023 роки*

Фактори впливу	2019	2020	2021	2022	2023
Y - чистий фінансовий результат (прибуток), тис. грн.	255159	2776323	1055378	639803	5978260
$X1$ - кредити, надані клієнтам, тис. грн.	65168344	63226077	74754086	83215595	89109019
$X2$ - кошти інвестовані в цінні папери, тис. грн.	113616183	130251541	128647349	143380717	173447680
$X3$ - грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	56802954	26514696	19000631	28357170	65850018

*Складено на підставі фінансової звітності банку [28]

На основі цих вихідних даних будується лінійна багатовимірна модель. Модель регресії $Y = f(X1, X2, X3)$ представляє співвідношення між загальним чистим прибутком і сукупністю використаних компонентних ресурсів.

Ця модель була проаналізована в MS Excel з використанням пакету аналізу, що призвело до отримання наступних результатів, які представлені в таблицях 3.6 – 3.8.

Таблиця 3.6

Основні показники регресії

Регресійна статистика	
Множинний R	0,976385685
R-квадрат	0,953329005
Нормований R-квадрат	0,81331602
Стандартна помилка	1015978,029
Спостереження	5

Результати регресійного аналізу показують, що коефіцієнт детермінації R^2 становить 0,95, що свідчить про сильний зв'язок із прямою кореляцією. Коефіцієнт множинної кореляції, R , відображає ступінь залежності між незалежними змінними (X) і залежною змінною (Y), розрахованим як

квадратний корінь із коефіцієнта детермінації. У цьому дослідженні це значення становить 0,976.

Таблиця 3.7

Дисперсійний аналіз

	df	SS	MS	F	Значимість F
Регресія	3	2,10846E+13	7,02818E+12	6,808861	0,272909
Залишок	1	1,03221E+12	1,03221E+12		
Всього	4	2,21168E+13			

Значимість рівня регресії оцінюється за допомогою F-критерію Фішера. Розрахунки, проведені за допомогою генератора електронних таблиць Microsoft Excel, показують, що значення критерію Фішера для багатовимірної вибірки ($u=2$) із значеннями $n=5$ становить 6,809, як показано в таблиці 3.7. Таким чином, встановлена залежність багатовимірної регресії є адекватною, вказуючи на те, що обраний набір незалежних змінних (X_1 , X_2 , X_3) здійснює лінійний вплив на залежну змінну Y .

Таблиця 3.8

Результати регресійного аналізу

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-статистика	P-значення
Y-перехрещення	-6883158,943	3450982,771	-1,994550364	0,29586262
Змінна X 1	-0,19315389	0,092786007	-2,081713565	0,285093281
Змінна X 2	0,16608994	0,048212104	3,444984249	0,17985336
Змінні X 3	0,016037596	0,027064136	0,592577434	0,659444165

Рівняння багатофакторної лінійної регресії набуває наступного вигляду, як вказують результати регресійного аналізу, представлені в таблиці 3.8.

$$Y = -0,1932 X_1 + 0,1661 X_2 + 0,016 X_3 - 6883158,943$$

Інтерпретація результатів цієї моделі така:

1) збільшення на 1 тис. грн кредитів, наданих клієнтам призведе до зменшення чистого прибутку на 0,1932%;

2) збільшення вкладень у цінні папери на 1 тис. грн призведе до зростання прибутку на 0,1661%;

3) збільшення грошових коштів та їх еквівалентів на 1 тис. грн призведе

до збільшення на 0,016%.

Таким чином, найбільший вплив на прибуток дають цінні папери. Це пов'язано з тим, що АТ «Ощадбанк» є найбільшим оператором ринку державних цінних паперів, має статус первинного дилера на ринку облігацій внутрішньої державної позики і утримує лідируючі позиції на ринку корпоративних цінних паперів.

Як перспектива, у нинішніх умовах для керівництва банку важливо віддавати пріоритет залученню нових клієнтів, а також утримувати існуючих, наголошуючи на розвитку управління взаємовідносинами з клієнтами.

ВИСНОВКИ

В тяжких умовах коронакризи, російської військової агресії та трансформації вітчизняної економіки у світовий фінансовий простір функціонування банківської системи залежить насамперед від стабільної прибуткової діяльності комерційних банків. Отже, питання управління прибутком банку мають важливе теоретичне та практичне значення в діяльності банківських установ..

Провівши дослідження в кваліфікаційній роботі, нами були зроблені наступні висновки.

1. Дослідивши різні концептуальні підходи до визначення поняття «прибуток комерційного банку», ми дійшли висновку, що не має єдиного визначення його сутності. На основі цього аналізу можна стверджувати, що найбільш обґрунтованим є визначення банківського прибутку як кінцевого позитивного фінансового результату банківських операцій. Цей результат відображає компенсацію за прийняття ризику та діє як орієнтир для ефективного управління банком протягом визначеного періоду часу.

Спираючись на різні наукові думки, була розширена класифікація прибутку банку, зосередившись на його найважливіших характеристиках. У світлі розглянутих класифікацій було запропоновано включити в існуючу структуру додаткову ознаку: «узгодженість із запланованими показниками ефективності діяльності комерційного банку». Ця нова функція поділяє прибуток банку на три типи: плановий, понадплановий і недостатній. Аналізуючи ці категорії прибутку, банк може оцінити ефективність своєї фінансової стратегії та розробити можливі заходи для покращення своїх фінансових результатів, одночасно керуючи ризиками для забезпечення фінансової стабільності та успіху на ринку.

Таким чином, загальна категорія прибутку служить важливим інструментом для стратегічного та збалансованого нагляду за фінансовими операціями банку, сприяючи досягненню як стабільності, так і

конкурентоспроможності комерційного банку.

2. Ефективне управління прибутком має вирішальне значення для процвітаючої роботи та зростання комерційного банку. У світлі цього пропонується визначити управління прибутком банку як комплексний набір стратегій, спрямованих на максимізацію прибутку шляхом оптимізації як доходів, так і витрат. Цей підхід реалізується через багаторівневу та взаємопов'язану структуру організаційних компонентів у комерційному банку, спрямовану на збільшення прибутку як у поточному, так і в майбутньому періодах.

3. Аналіз фінансових результатів комерційного банку передбачає використання внутрішніх методів оцінки фінансових результатів його операційної діяльності. Дистанційні методи аналізу покладаються на документи, які містяться в загальнодоступних фінансових звітах. Отже, перший підхід до аналізу фінансових результатів доступний виключно працівникам комерційних банків, які мають необхідний доступ до всієї актуальної інформації, включно з конфіденційними. З іншого боку, дистанційними методами може скористатися кожен. Аналіз показників прибутку дозволяє порівняти позиції банку з іншими банківськими установами. Однак важливо визнати, що абсолютні показники дають лише приблизний огляд діяльності банку, який вимагає більш точного визначення, оскільки аналіз фундаментально спирається на відносні показники прибутковості.

На формування прибутку впливають різні фактори, включаючи зміни в структурі ринку, стратегічні та тактичні зміни політики банку, внутрішні структурні зміни, а також нормативні документи та постанови, видані органами влади протягом аналізованого періоду.

4. Наразі банківський сектор продовжує функціонувати прибутково та залишається операційно ефективним навіть у світлі несприятливих наслідків війни. Вітчизняні банківські установи стикаються з проблемами своєї прибутковості головним чином через появу кредитного ризику. Проте відносна

стабільність попиту на банківські послуги допомогла забезпечити стабільність банківського сектору, підкріплену збереженою довірою клієнтів, значним резервом ліквідності та консервативною практикою кредитування, встановленою в попередні роки.

У період з 2021 по 2023 рік банківський сектор в Україні був прибутковим, хоча зміни були неоднозначними та мінливими. У 2022 році прибуток впав на 71,67% порівняно з 2021 роком, а вже у 2023 році він значно зріс на 277,88% порівняно з 2022 роком. Основний чинник зниження прибутковості українських банків в 2022 році це значний ріст відрахувань у резерви як на поточні, так і на очікувані втрати внаслідок військової агресії з боку Росії. В 2023 році прибуток банківських установ України перевищив показник 2021 року і склав 82,8 млрд грн. За даними НБУ за 9 місяців 2024 року чистий прибуток платоспроможних банків склав 118 млрд грн. Враховуючи зростання обсягів кредитування та інвестицій ОВДП, основним фактором прибутковості залишається збереження високої чистої процентної маржі.

5. АТ «Державний ощадний банк України» є системним банком України. Його бізнес-модель визначає АТ «Ощадбанк» як універсальний банк, який надає перевагу роботі з роздрібним населенням та мікро-, малими, і середніми підприємствами (ММСП), зберігаючи при цьому міцну присутність і у корпоративному секторі.

Фінансові показники АТ «Ощадбанк» за аналізований період свідчать про те, що банк ефективно долає негативні наслідки повномасштабного вторгнення російської федерації. Незважаючи на триваючий конфлікт, АТ «Ощадбанк» дотримується вимог НБУ, підтримує належну капіталізацію та продовжує працювати прибутково. Незважаючи на виклики, з якими зіткнувся у 2020-2023 роках, у 2023 році банк отримав прибуток у розмірі 5978,3 млн грн., збільшившись порівняно з 2020 роком у два рази, а порівняно з 2022 роком у 9 разів. Цей позитивний результат для банківської установи значною мірою пояснюється його високою адаптивністю до складних ринкових умов,

пов'язаних із воєнним станом.

З 2020 по 2023 роки АТ «Ощадбанк» стабільно утримував позиції другого за величиною банку на ринку за чистими активами та залученими фінансовими ресурсами, а за обсягом кредитного портфеля закріпив перше місце. Активи АТ «Ощадбанк» за цей період демонстрували постійне зростання: за аналізований період вони зросли на 48,36%.

Протягом усього досліджуваного періоду цей банк зберігав значно високий загальний обсяг високоліквідних активів, які передусім склалися з депозитних сертифікатів НБУ та ОВДП. Участь у операціях з цими цінними паперами дозволяє банку досягти задовільного рівня прибутковості, майже не несучи пов'язаного з ними кредитного ризику.

Таким чином, діяльність АТ «Ощадбанк» з 2020 по 2023 рік демонструє його здатність ефективно управляти негативними зовнішніми викликами та реалізовувати заплановані ініціативи в період воєнного стану, що призвело до сприятливого фінансового результату та дотримання всіх нормативних стандартів.

6. Розглянувши фінансові результати, доходи та витрати АТ «Ощадбанк» за 2021-2023 роки, можна зробити наступні висновки: – чистий процентний дохід у аналізованому періоді зріс на 40,16%. Основним чинником цього зростання стало розширення кредитно-інвестиційного портфеля, який за цей період зріс на 155,58%. Також протягом усього аналізованого періоду комісійні доходи банку демонстрували суттєві коливання: у 2022 році вони знизилися на 4,24%, а у 2023 році – зросли на 28,11%. Таке падіння комісійних доходів за 2022 рік можна пояснити втратою кількох відділень, розташованих на тимчасово окупованих територіях, і збоями в роботі пов'язані з війною. Аналіз структури доходів і витрат банку показує, що процентні доходи складають найбільшу частину його доходів. З аналізу показників рентабельності банку можна зробити наступні висновки: рентабельність діяльності АТ «Ощадбанк» у аналізованому періоді характеризувалася позитивним значенням за всіма показниками рентабельності (активів, дохідних

активів, доходів, витрат, власного капіталу, статутного капіталу). Низькі значення показників 2022 року є результатом воєнних ризиків. Проте банк в 2023 році значно покращив свої показники та мав високий рівень чистої процентної маржі. Таким чином, незважаючи на несприятливі наслідки коронакризи та військових дій Росії, можна зробити висновок, що банк працює ефективно та залишається прибутковим протягом усього періоду, що розглядається.

7. Основною метою комерційного банку в довгостроковій перспективі є підвищення прибутковості. Для досягнення цієї мети важливо, щоб банк встановлював стандарти для всіх структурних підрозділів на кожному етапі, чітко окреслював цілі, які мають бути досягнуті в конкретні терміни, а також надавав директиви та рекомендації для підрозділів у своїй діяльності. Крім того, банк повинен систематично відстежувати дотримання прогностичних планів, оцінювати фактично досягнуті результати та порівнювати їх із очікуваними; при необхідності слід внести корективи в план для виправлення будь-яких відхилень. Крім того, для підвищення прибутковості банк повинен зосередитися на збільшенні доходів при одночасному зниженні витрат. Першу мету можна досягти шляхом підвищення частки активів, що приносять дохід, у загальних активах, зміни загальної процентної ставки за активними операціями банку та підвищення репутації банку. Для досягнення другої мети стратегії передбачають залучення недорогих ресурсів (наприклад, депозитів), мінімізацію витрат, пов'язаних із структурою управління, впровадження нових ІТ-технологій у мережі банку та оптимізацію мережі відділень.

8. Проаналізувавши фінансові результати АТ «Ощадбанк», рекомендовано запровадити в банку систему управління прибутком із застосуванням збалансованих показників (BSC). Збалансована система показників слугує системою управління, яка визначається цілісним методом оцінки продуктивності.

Діяльність банку оцінюється як кількісними, так і якісними показниками, структурованими навколо чотирьох ключових компонентів:

«фінанси», «клієнти», «бізнес-процеси» та «навчання та розвиток». На відміну від традиційних систем управління прибутком, цей підхід зосереджений на створенні стратегічних карт управління прибутком для кожного компонента та встановленні ключових показників ефективності (KPI). Це дає змогу оцінити, наскільки добре досягаються інтегровані цілі кожного компонента, полегшуючи цілісну стратегію управління прибутками банку, що має вирішальне значення в сучасному фінансово нестабільному середовищі.

9. Результати проведеного аналізу дозволяють створити багатофакторну економетричну модель, яка ілюструє зв'язок між фінансовим результатом, а саме чистим прибутком – залежною змінною банківської установи як абсолютного показника – та показниками фінансової діяльності АТ «Ощадбанк». Основними факторами впливу на чистий прибуток комерційного банку були обрані величини кредитів, наданих клієнтам, коштів інвестованих в цінні папери та грошових коштів та їх еквівалентів. Проведений аналіз показав, що мнайбільший вплив на прибуток дають цінні папери. Це пов'язано з тим, що АТ «Ощадбанк» є найбільшим оператором ринку державних цінних паперів, має статус первинного дилера на ринку облігацій внутрішньої державної позики і утримує лідируючі позиції на ринку корпоративних цінних паперів.

Як перспектива, у нинішніх умовах для керівництва банку важливо віддавати пріоритет залученню нових клієнтів, а також утримувати існуючих, наголошуючи на розвитку управління взаємовідносинами з клієнтами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І.О. Теоретичні аспекти системи банківського менеджменту. *Економічний форум*. 2021. № 1. С. 160-166.
2. Аналітичний огляд рейтингу надійних банків України. *Форіншурер*. 2023. URL: forinsurer.com/
3. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях : навч. посібник. / уклад. : О.М. Гладчук, І.Я. Ткачук, В.М. Харабара. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 208 с.
4. Вінниченко О.В. Гудзь А.В. Фінансовий стан банку та методи його оцінки в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2020. №69. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
5. Голуб К. А. Прибутковість діяльності та її місце у забезпеченні фінансової безпеки банків. *Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка, облік, фінанси та право: аналіз тенденцій та перспектив розвитку»*. 2019. № 4. С. 17–18
6. Грудзевич У. Я., Дребот Н.П. Аналіз ліквідності та прибутковості банківської системи України в умовах воєнного стану. *Економіка і суспільство*. 2023. №48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2277/2198>
7. Данилишин Б. Банківська система демонструє високі показники адекватності капіталу на фоні окремих негативних тенденцій в економіці. *LB.ua*. 2023. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/561595_bankivska_sistema_demonstruie.html
8. Демчук Н. І., Коваль А.М. Управління грошовою позицією та обов'язковими резервами банку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. №2 (24). С. 22-28.
9. Житар М. О., Ананьєва Ю. В. Особливості управління фінансовими результатами діяльності банківських установ. *Економічний вісник університету*. 2019. №40. С. 134-140. URL:

file:///C:/Users/User/Downloads/osoblivosti-upravlinnya-finansovimi-rezultatami-diyalnosti-bankivskih-ustanov.pdf

10. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 720-IX від 17.06.2020, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14?find=1&text=%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE#w1_1

11. Іванова В. О., Кантур С. Ф. Економічна сутність прибутку комерційного банку та джерела його формування. *Економічний вісник*. 2016. № 253. С. 57-60.

12. Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні № 166 від 22.12.2020, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>

13. Катан Л. І., Плахотник М. С. Прибутковість комерційного банку та її підвищення. *Агросвіт*. 2018. №21. С. 3-6.

14. Коваль М. М., Співак В. О., Куліковська І. В. Сучасний стан показників української банківської системи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. №47. С. 41-47.

15. Конєва І.І., Бублик Т.І. Формування фінансових результатів комерційних банків. *Східна Європа, економіка, бізнес та управління*. Чорноморський нац. ун-т ім.Петра Могили. 2018. Вип.6(17). С.553-558.

16. Костюк В. А., Стеренчук М. М. Управління доходами і витратами банку. *Приазовський економічний вісник*. 2020. №6 (23). С. 230-233. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2020/6_23_ukr/42.pdf

17. Криклій О. А., Маслак Н. Г. Управління прибутком банку: монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. 136 с.

18. Крикун А.Ю. Аналіз управління доходами та витратами банку. Івано-Франківськ. Наукова бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 2023.<http://lib.pu.if.ua>.

19. Кушнарйова А. А. Сутність та значимість фінансових результатів діяльності комерційного банку. *Modern Economics*. 2017. №6. С. 113-120. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/6-2017/UKR/kushnaryova.pdf>

20. Мельник В. М., Житар М. О. Банківська система України у функціонуванні фінансового ринку. *Проблеми економіки*. 2020. № 1. С. 257–266.

21. Лапіна І.С., Бойко В.В. Іноземний капітал в банківському секторі України. *Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях: матеріали XX міжнар. наук.-практ. конф.*, 14-15 квітня 2022 р. Одеса: ОНЕУ, 2022.

22. Левченко О.М. Напрями підвищення ефективності системи управління прибутком комерційного банку. *Глокалізаційні аспекти інноваційного розвитку економіки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених* (Одеса, 18 жовтня 2024 р.) [Електронний ресурс]. – Одеса: ОНЕУ, 2024. С. 336 – 337.

23. Маслак Н. Г. Аналіз прибутку банку при управлінні на основі збалансованої системи показників. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2015. №2. С. 10–18.

24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності», від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text

25. Онищенко Ю.І., Іванов М.В. Портфельні інвестиції як основа формування інвестиційної бізнес-моделі банків в Україні. Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку». 2020. №. 43. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/43-2020>

26. Онопрієнко Ю.Ю. Моделювання прибутковості як цільової стратегії управління фінансами банку. *Економіка та держава*. 2020. № 11. С. 116- 120.

27. Офіційний сайт НБУ URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123698

28. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк». URL: <https://www.oschadbank.ua/>

29. Позднякова В. Д. Економетрична модель оцінювання фінансових результатів діяльності банків України. *«Економіка і суспільство»*. 2017. Вип.1. С.582–587.

30. Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України. Постанова правління НБУ від 24.10.2011 №373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>

31. Рибалко А.С., Зайцев О.В. Сучасні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи. *Економіка та суспільство*. 2020. №21. С. 114-122.

32. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / за заг. ред. С.С. Арутюнян, М.І. Іоргачової. Харків, 2020, 312 с.

33. Розова А.К. Порівняльний аналіз фінансового стану комерційних банків. 2020. 78с.

34. Ревич М. Я. Стратегії управління прибутковістю банків. // Вісник Української академії банківської справи. 2013. № 2 (35). С. 75—80.

35. Сафіна К.О. Збалансована система показників як основа стратегічного управління прибутком банку. ХНЕУ. 2013. URL: www.repository.hneu.edu.ua

36. Сисоєнко І. А., Карлюка Д. О. Аналіз процентних та комісійних витрат банківської установи. *Економічний простір*. 2022. №179. С. 116-120.

37. Скрипник М. В. Соціально-економічна сутність категорії «прибуток підприємства». *Науковий вісник КЛТУ України*. 2015. № 1. С. 6–14.

38. Тимощенко О. А. Економічна сутність категорій «прибуток» та «прибутковість банку». *Управління розвитком*. 2018. № 19. С. 15–158.

39. Ушакова О. А. Банківські операції: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2021. 226 с. 7

40. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. за заг.ред. Лапіної І. С., Одеса: Атлант, 2016. 313 с.

41. Хухрянська В.В. Аналіз фінансових результатів діяльності банку. 2020. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream>

42. Циганюк Д.Л. Рудняк А.Д. Аналіз фінансового стану банківського сектору України. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*, №1. 2020. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.

43. Чайковський Я., Чайковська І., Чайковський Є. Ефективність діяльності банківських установ в Україні. *Світ фінансів*. 2022. №3 (72). URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1539/1547>

44. Череп А. В., Рурка Г. І. Методичні підходи до аналізу прибутку комерційного банку на прикладі ПАТ «Індустріалбанк». *Фінансово-кредитна діяльність: зб. наук. праць / ХІБС УБС НБУ*. Х., 2015. № 1. С. 39- 46.

45. Чмутова І. М. та інші. Забезпечення прибутковості банку на основі визначення стадій розвитку інноваційних кредитних продуктів. *Проблеми економіки*. 2020. №2(44). С. 365-373. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-2_0-pages-365_373.pdf

46. Шелест О. Л., Скрипниченко О. В. Вдосконалення стратегії управління прибутковістю банку з використанням імітаційної моделі. *Ефективна економіка*. 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/53.pdf

47. Якимова А.М., Непийвода І.В. Проблеми підвищення прибутковості комерційного банку. 2019. С.239-243. URL: <https://crust.ust.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3ad0efd0-ffe2-4759-964b-a2a1c21facd6/content>.

48. Ящук Є. А. Прибуток банківської діяльності як основа її стабільності. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць*. ДВНЗ УАБС. Суми. 2015. №36. С. 319-327.

ДОДАТКИ

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2020 РОКУ (у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	13	26 514 696	56 802 954
Кошти в банках	14	100	44 980
Кредити, надані клієнтам	15	63 226 077	65 168 344
Інвестиції	16	130 251 541	113 616 183
Інвестиції в дочірні компанії та асоційовані компанії	18	24 800	24 800
Інвестиційна нерухомість	17	633 526	809 070
Основні засоби та нематеріальні активи	19	9 725 360	9 947 977
Передплата з податку на прибуток		275 237	270 256
Інші активи	20	2 887 547	2 416 557
Всього активів		233 538 884	249 101 121
Зобов'язання і власний капітал			
Зобов'язання:			
Кошти банків	21	5 823 982	58 040
Рахунки клієнтів	22	186 167 805	202 143 040
Кредити, що отримані від міжнародних та інших фінансових організацій	23	11 744 323	18 303 243
Інші запозичені кошти	24	4 452 649	4 430 083
Інші зобов'язання	25	1 904 852	1 782 373
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	11	233 834	369 794
Субординований борг	26	1 276 240	2 462 640
Всього зобов'язань		211 603 685	229 549 213
Власний капітал:			
Акціонерний капітал	27	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 572 968	1 817 194
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		976 060	1 018 205
Непокритий збиток		(30 338 809)	(33 008 471)
Всього власного капіталу		21 935 199	19 551 908
Всього зобов'язань і власного капіталу		233 538 884	249 101 121

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління

21 квітня 2021 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер

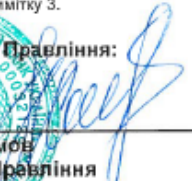
21 квітня 2021 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН СТАНОМ НА 31 ГРУДНЯ 2021 РОКУ (у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року (перераховано*)	1 січня 2020 року (перераховано*)
Активи				
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	19 000 631	26 514 696	56 802 954
Кредити, надані клієнтам	12	74 754 086	63 226 077	65 168 344
Інвестиції	13	128 647 349	130 251 541	113 616 183
Інвестиції в дочірні, спільні підприємства та асоційовані підприємства	15	24 800	24 800	24 800
Інвестиційна нерухомість	14	633 099	633 526	809 070
Основні засоби	16	6 947 057	7 913 336	8 553 547
Нематеріальні активи	16	2 049 481	1 812 024	1 394 430
Передплата з податку на прибуток		417 175	275 237	270 256
Інші фінансові активи	17	420 881	430 347	238 482
Інші нефінансові активи	17	2 012 753	2 457 300	2 223 055
Всього активів		234 907 312	233 538 884	249 101 121
ЗОВОВ'ЯЗАННЯ ТА ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ				
Зобов'язання:				
Кошти банків	18	7 608 283	5 823 982	58 040
Рахунки клієнтів	19	191 452 783	186 167 805	202 143 040
Інші запозичені кошти	20	10 726 054	16 196 972	22 733 326
Забезпечення	21	829 107	634 094	526 697
Інші фінансові зобов'язання	21	492 870	472 079	540 556
Інші нефінансові зобов'язання	21	875 405	798 679	715 120
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	9	173 960	233 834	369 794
Субординований борг	22	878 960	1 276 240	2 462 640
Всього зобов'язань		213 037 422	211 603 685	229 549 213
Власний капітал:				
Акціонерний капітал	23	49 724 980	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 564 504	1 572 968	1 817 194
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		146 089	429 062	639 249
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		544 219	546 998	378 956
Непокритий збиток		(30 109 902)	(30 338 809)	(33 008 471)
Всього власного капіталу		21 869 890	21 935 199	19 551 908
Всього зобов'язань і власного капіталу		234 907 312	233 538 884	249 101 121

* Певні суми, показані тут, не відповідають фінансовій звітності за 2020 рік і відображають здійснені перекласифікації, див. Примітку 3.

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління
1 серпня 2022 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер
1 серпня 2022 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8-124 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ (у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2022 року	31 грудня 2021 року
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	28 357 170	19 000 631
Кредити, надані клієнтам	12	83 215 595	74 754 086
Інвестиції	13	143 380 717	128 647 349
Інвестиції в дочірні, спільні підприємства та асоційовані підприємства	15	24 800	24 800
Інвестиційна нерухомість	14	626 789	633 099
Основні засоби	16	6 521 241	6 947 057
Нематеріальні активи	16	2 106 465	2 049 481
Передплата з податку на прибуток		470 943	417 175
Інші фінансові активи	17	1 249 832	420 881
Інші нефінансові активи	17	3 235 637	2 012 753
Всього активів		269 189 189	234 907 312
Зобов'язання та власний капітал			
Зобов'язання			
Кошти банків	18	543 326	7 608 283
Рахунки клієнтів	19	233 940 324	191 452 783
Інші запозичені кошти	20	8 717 687	10 726 054
Забезпечення	21	1 179 977	829 107
Інші фінансові зобов'язання	21	543 850	492 870
Інші нефінансові зобов'язання	21	1 284 893	875 405
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	9	98 413	173 960
Субординований борг	22	716 442	878 960
Всього зобов'язань		247 024 912	213 037 422
Власний капітал			
Акціонерний капітал	23	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 473 482	1 564 504
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		60 894	146 089
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		684 601	544 219
Непокритий збиток		(29 779 680)	(30 109 902)
Всього власного капіталу		22 164 277	21 869 890
Всього зобов'язань та власного капіталу		269 189 189	234 907 312

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління

18 липня 2023 року

Г.С. Костенко

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер

18 липня 2023 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8-118 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

**ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2023 РОКУ
(у тисячах гривень)**

	Примітки	31 грудня 2023 року	31 грудня 2022 року
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	65 850 018	28 357 170
Кредити, надані клієнтам	12	89 109 019	83 215 595
Інвестиції	13	173 447 680	143 380 717
Інвестиції в дочірні та асоційовані підприємства	15	24 800	24 800
Передплата з податку на прибуток		62 772	470 943
Відстрочені активи з податку на прибуток	9	865 374	–
Інвестиційна нерухомість	14	542 598	626 789
Основні засоби	16	10 208 797	6 521 241
Нематеріальні активи	16	2 465 153	2 106 465
Інші фінансові активи	17	667 567	1 249 832
Інші нефінансові активи	17	3 230 175	3 235 637
Всього активів		346 473 953	269 189 189
Зобов'язання та власний капітал			
Зобов'язання:			
Кошти банків	18	366 363	543 326
Рахунки клієнтів	19	302 972 637	233 940 324
Забезпечення	21	939 501	1 179 977
Інші фінансові зобов'язання	21	536 174	543 850
Інші нефінансові зобов'язання	21	1 448 621	1 284 849
Кредиторська заборгованість за податком на прибуток		2 953 480	44
Інші запозичені кошти	20	8 297 493	8 717 687
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	9	–	98 413
Субординований борг	22	250 816	716 442
Всього зобов'язань		317 765 085	247 024 912
Власний капітал:			
Акціонерний капітал	23	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 985 382	1 473 482
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		9 730	60 894
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		880 862	684 601
Непокритий збиток		(23 892 086)	(29 779 680)
Всього власного капіталу		28 708 868	22 164 277
Всього зобов'язань та власного капіталу		346 473 953	269 189 189

Від імені Правління

С.В. Наумов
Голова Правління

16 квітня 2024 року

М.С. Демкович
В.о. головного бухгалтера

16 квітня 2024 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»
**ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2020 РОКУ
(у тисячах гривень)**

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2020 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2019 року
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5	15 094 970	15 435 059
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5	3 367 312	3 623 155
Процентні витрати	5	(10 476 278)	(13 566 574)
Чистий процентний дохід		7 986 004	5 491 640
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки та збитки від модифікації за активами, за якими нараховуються проценти		(2 713 725)	186 644
у тому числі (формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	6	(1 559 903)	82 635
Чистий процентний дохід після (формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки та збитки від модифікації за активами, за якими нараховуються проценти		5 272 279	5 678 284
Комісійні доходи	7	8 043 812	6 438 711
Комісійні витрати	7	(3 080 856)	(2 235 702)
Чистий (збиток)/прибуток від операцій з іноземною валютою	8	(2 751 808)	3 454 825
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	10	6 302 082	(3 649 396)
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за іншими фінансовими активами і гарантіями	6	(88 888)	82 961
Розформування/(формування) резерву під збитки від знецінення нефінансових активів	6	25 649	(41 660)
Чистий інший дохід		174 007	336 160
Чистий непроцентний дохід		8 623 998	4 385 899
Операційні доходи		13 896 277	10 064 183
Операційні витрати	9	(11 163 899)	(9 809 993)
Прибуток до оподаткування		2 732 378	254 190
Відшкодування з податку на прибуток	11	43 945	969
Чистий прибуток за рік		2 776 323	255 159

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2021 РОКУ (у тисячах гривень)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2020 року (перераховано*)
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5	17 806 052	15 094 970
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5	3 542 954	3 367 312
Процентні витрати	5	(7 984 489)	(10 476 278)
Чистий процентний дохід		13 364 517	7 986 004
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	29	(1 838 786)	(1 559 903)
Чистий процентний дохід після (формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти		11 525 731	6 426 101
Комісійні доходи	6	9 802 395	8 043 812
Комісійні витрати	6	(3 602 597)	(3 080 856)
Операції з іноземною валютою, нетто		199 216	116 749
Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки іноземної валюти		682 846	(2 868 557)
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	(5 330 992)	6 302 082
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за іншими фінансовими активами і гарантіями		(233 938)	(88 888)
(Формування)/розформування резерву під збитки від знецінення нефінансових активів		(9 140)	25 649
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		9 300	(126 246)
Чистий прибуток від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		2 351	2 363
Чистий прибуток/(збиток) від модифікації фінансових активів	29	(748 303)	(1 153 822)
Інші прибутки/(збитки)		341 128	287 169
Чистий непроцентний дохід		1 112 266	7 459 455
Операційні доходи		12 637 997	13 885 556
Витрати на виплати працівникам	8	(6 308 835)	(6 000 242)
Амортизаційні витрати	8	(1 861 286)	(1 675 206)
Збиток від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	8	—	(175 669)
Інші адміністративні та операційні витрати	8	(3 414 585)	(3 312 782)
Прибуток від операційної діяльності		1 053 291	2 721 657
Прибуток/(збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		—	10 721
Прибуток до оподаткування		1 053 291	2 732 378
Відшкодування з податку на прибуток	9	2 087	43 945
Чистий прибуток за рік		1 055 378	2 776 323

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5	18 977 007	17 806 052
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5	3 566 906	3 542 954
Процентні витрати	5	(7 557 921)	(7 984 489)
Чистий процентний дохід		14 985 992	13 364 517
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	29	(11 039 456)	(1 838 786)
Чистий процентний дохід після			
(формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти		3 946 536	11 525 731
Комісійні доходи	6	9 386 603	9 802 395
Комісійні витрати	6	(3 454 371)	(3 602 597)
Операції з іноземною валютою, нетто		1 234 118	199 216
Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки іноземної валюти		(3 588 782)	682 846
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	8 321 816	(5 330 992)
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за іншими фінансовими активами і гарантіями	29	(304 573)	(233 938)
(Формування)/розформування резерву під збитки від знецінення нефінансових активів		(3 048)	(9 140)
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(3 321)	9 300
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		903	2 351
Чистий прибуток/(збиток) від модифікації фінансових активів	29	(603 165)	(748 303)
Інші доходи		540 474	363 347
Інші витрати		(245 316)	(22 219)
Чистий непроцентний дохід		11 281 338	1 112 266
Операційні доходи		15 227 874	12 637 997
Витрати на виплати працівникам	8	(8 141 026)	(6 308 835)
Амортизаційні витрати	8	(1 833 700)	(1 861 286)
Інші адміністративні та операційні витрати	8	(4 619 929)	(3 414 585)
Прибуток від операційної діяльності		633 219	1 053 291
Прибуток/(збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4 547	-
Прибуток до оподаткування		637 766	1 053 291
Відшкодування з податку на прибуток	9	2 037	2 087
Чистий прибуток за рік		639 803	1 055 378

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ОКРЕМИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ І ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2023 РОКУ (у тисячах гривень)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2023 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року
Процентні доходи			
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5	28 886 396	18 977 007
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5	3 706 743	3 566 906
Всього процентних доходів		32 593 139	22 543 913
Процентні витрати	5	(13 860 769)	(7 557 921)
Чистий процентний дохід		18 732 370	14 985 992
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	29	1 363 633	(11 039 456)
Чистий процентний дохід/ (витрати) після (формування)/ розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти		20 096 003	3 946 536
Комісійні доходи	6	12 025 315	9 386 603
Комісійні витрати	6	(5 382 718)	(3 454 371)
Операції з іноземною валютою, нетто		937 821	1 234 118
Чистий прибуток/(збиток) від переоцінки іноземної валюти		108 275	(3 588 782)
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	(3 700 138)	8 321 816
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за іншими фінансовими активами і гарантіями		110 430	(304 573)
(Формування)/розформування резерву під збитки від знецінення нефінансових активів		(37 919)	(3 048)
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(36 998)	(3 321)
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		-	903
Чистий прибуток/(збиток) від модифікації фінансових активів	29	(342 401)	(603 165)
Інші доходи		552 761	540 474
Інші витрати		-	(245 316)
Чистий непроцентний дохід		4 234 428	11 281 338
Операційні доходи		24 330 431	15 227 874
Витрати на виплати працівникам	8	(7 246 250)	(8 141 026)
Амортизаційні витрати	8	(2 002 685)	(1 833 700)
Інші адміністративні та операційні витрати	8	(5 833 830)	(4 619 929)
Прибуток від операційної діяльності		9 247 666	633 219
Прибуток/(збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		7 208	4 547
Прибуток/(збиток) до оподаткування		9 254 874	637 766
(Витрати)/ відшкодування з податку на прибуток	9	(3 276 614)	2 037
Чистий прибуток/(збиток)		5 978 260	639 803

Примітки на сторінках 8-103 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.